

Neolit

Neolithic

Bánov (okr. Uherské Hradiště)

„Vavříkovce“, parc. č. 6177.

Neolit–eneolit. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, p. o., př. č. 9/21, inv. č. A 257535, A 257536.

Lokalizace: WGS-84 – 48.9658933N, 17.7373464E

V roce 2021 proběhl v souvislosti s rekonstrukcí polní cesty menší záchranný archeologický výzkum v poloze Bánov – „Vavříkovce“ (Kuchař 2021). Na krátkém úseku nově budované silnice lemující jižní břeh přehrady Ordějov byly po skrytí ornice identifikovány nevýrazné stopy sídlení v podobě dvou středně velkých, částečně zachycených sídlištních objektů (část zasahovala mimo vozovku a nebyla zkoumána), osmi sloupových jam a pěti malých kúlových jamek. Sloupové jámy utvářely řady, odkryt tak byl nekompletní půdorys nadzemní, patrně pětiřadé sloupové konstrukce. Shluk pěti malých kúlových jamek situovaných v blízkosti větší konstrukce tvoří v půdorysu tvar kříže, účel původní struktury tvořené těmito kúly je ovšem nejasný. Přestože výplně objektů byly dobře zřetelné a projevovaly se sytým černým zbarvením, získáno bylo jen minimum archeologických nálezů. Na základě charakteru keramické hmoty čtyř drobných střepech z nezdobených výdutí můžeme výše uvedené stopy osídlení datovat jen rámcově, a to pravděpodobně do období neolitu až eneolitu. Kromě zmíněných střepech se podařilo získat už jen několik drobných kousků mazanice. Jaký mohlo mít toto nově identifikované sídliště vztah s nedalekým hradištěm Ordějov na katastru Bystřice pod Lopeníkem (800 m SV vzdušnou čarou od popisované lokality) zůstává otevřenou otázkou, jelikož ani datování samotného hradiště nebylo dodnes spolehlivě objasněno (cf. Měřínský 1976; Čižmář 2004).

Literatura

- Čižmář, M. 2004: *Encyklopedie hradišť na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri.
- Kuchař, Z. 2021: Bánov – „Vavříkovce“. *Hlavní polní cesta P2*, P33 k. ú. Bánov, V8, II. etapa. Rkp. nálezové zprávy, č. j. MTX202200063. [cit. 2022-03-25]. Uloženo: Archiv nálezoových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202200063>.
- Měřínský, Z. 1976: Hradiště Ordějov u Bánova (okr. Uherské Hradiště) a otázka jeho datování. *Vlastivědný věstník moravský* XXVIII(2), 219–221.

Summary

A minor rescue excavation took place in 2021 in connection with the reconstruction of a country road in Bánov – “Vavříkovce” field (Uherské Hradiště District). The excavation identified indistinctive traces of human occupation that were only generally datable to the Neolithic or Eneolithic.

Jaroslav Bartík, Zdeněk Kuchař

Bezměrov (okr. Kroměříž)

„Přední hony“.

Moravská malovaná keramika (neolit). Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.3272856N, 17.3247161E

V době mezi 1. až 9. listopadem roku 2021 byl proveden pracovníky Archeologického centra Olomouc, p. o., záchranný archeologický výzkum na lokalitě Bezměrov – „Přední hony“, který předcházela plánovaná investiční stavba VTL plynovodu Moravia. Na trase plynovodu jde o úsek mezi 81,5 km a 81,6 km. Investorem stavby byla společnost NET4GAS, s.r.o. V průběhu výzkumu bylo zachyceno celkem šest archeologických objektů, z nichž pouze ze dvou pochází početnější archeologické nálezy v podobě keramiky, štípané a broušené kamenné industrie. Z hlediska funkční interpretace šlo s největší pravděpodobností o hliníky, které byly sekundárně využity jako odpadní jámy. Na základě získané keramiky bylo možné zachycenou část sídliště přisoudit kultuře s moravskou malovanou keramikou. Záchranný výzkum tak přispěl k dalšímu poznání neolitického osídlení na katastru Bezměrova (cf. Daňhel 2008).

Literatura

- Daňhel, M. 2008: Archeologické nálezy a lokality na katastru obce Bezměrov (okr. Kroměříž). *Střední Morava. Vlastivědná revue* 27, 49–64.

Summary

A part of a Neolithic settlement was detected in Bezměrov – “Přední hony” field (Kroměříž District) during a rescue excavation carried out in connection with the construction of the Moravia high-pressure gas pipeline. Altogether, six features were examined. Based on pottery found in the two clay pits that were the richest in finds, the settlement was dated to the Moravian Painted Ware culture period.

Vít Záhorák

Bořetice (k. ú. Bořetice u Hustopečí, okr. Břeclav)

„Panské“, parc. č. 1151/64.

Moravská malovaná keramika (neolit). Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – objekt 53: 48.9177553N, 16.8583925E; objekt 54: 48.9177197N, 16.8584075E

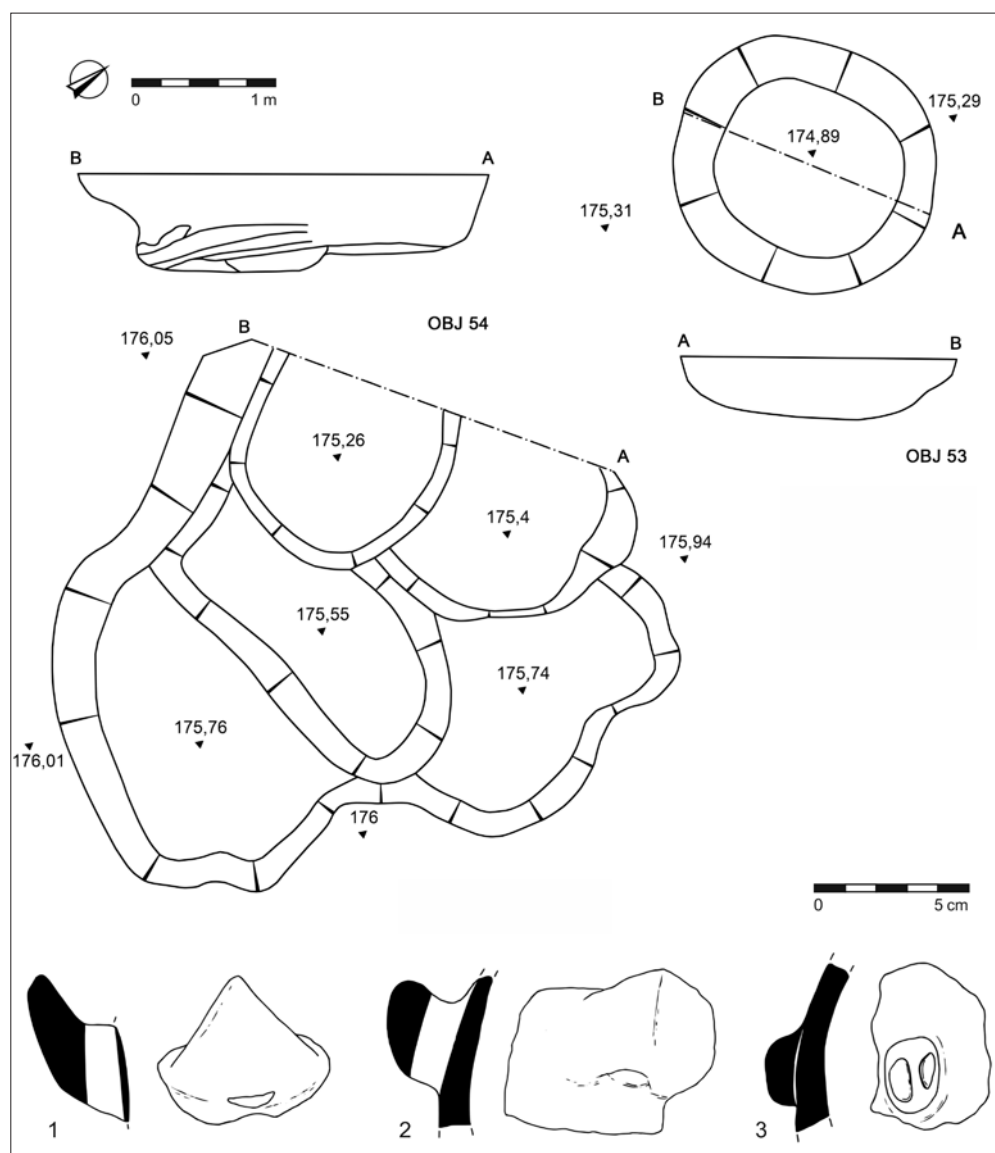
Během záchranného archeologického výzkumu vyvolaného stavbou nového rodinného domu byly při severním okraji intravilánu obce Bořetice v poloze „Panské“ objeveny dva zahloubené

objekty neolitického stáří. Lokalita se nachází na levém břehu říčky Trkmanky, která je levostranným přítokem řeky Dyje. Místo je situováno na mírném severozápadním svahu v nadmořské výšce okolo 175 m. Záchranný výzkum zde provedli v roce 2017 pracovníci Střediska pro výzkum doby římské a stěhování národů Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Během uvedeného výzkumu byly kromě neolitických jam odkryty a zdokumentovány také antropogenní struktury hospodářsko-sídelního charakteru z doby bronzové, železné a taktéž z doby římské. Do období neolitu spadá pravděpodobně objekt 53 a s jistotou objekt 54.

Objekt 53 představovala zahlobbená kruhová jáma o rozměrech 188 × 172 cm (obr. 1). Maximální hloubka měřená od úrovně podloží činila 41 cm (nadloží tvořila 40 cm mocná černozem, ze které nepochází žádný archeologický materiál). Výplň objektu sestávala převážně z homogenní tmavě černé hlíny, která na bázi přecházela do tvrdé, propálené hlíny oranžovo-červené barvy. Z obou uloženin byl odebrán vzorek o objemu cca 10 litrů pro archeobotanickou analýzu.

Objekt 54 může být popsán jako jáma nepravidelného tvaru o rozměrech 438 × 245 cm (obr. 1) a maximální hloubce 79 cm (nadloží tvořila 30 cm mocná černozem). Objekt 54 byl vyplněn tmavě černou hlínou, která byla v některých částech přerušena

světle žlutými jílovitými ččkami; s ohledem na jeho tvar a velikost předpokládáme, že sloužil jako exploatační jáma. Zatímco objekt 53 není prozatím možné datovat kvůli absenci archeologického materiálu (jeho zařazení do neolitu je založeno pouze na podobnosti výplně a vzájemné blízkosti k objektu 54), objekt 54 poskytl kolekci keramiky v počtu 77 kusů, jež může být z hlediska tradičního členění relativní chronologie (Čižmář et al. 2004; Kazdová 1984; Podborský et al. 1977) řazená do kultury s moravskou malovanou keramikou. V souboru není zastoupeno příliš mnoho chronologicky citlivých znaků, až 90 % kusů nenese žádný druh výzdoby. V jednom případě se podařilo identifikovat fragment výdutě s výčnělkem typu sovi hlavička (obr. 1: 3), ve dvou případech dvě rohata ucha původně náležící větší putně (obr. 1: 1, 2). Na jednom fragmentu z okraje tenkostěnného pohárku se dochovala nevýrazná rezidua červené (možná červeno-bílé) malby. Tvarové spektrum zbývajících fragmentů keramických nádob není příliš rozmanité, nicméně i přes nevelkou početnost souboru se podařilo rozpoznat několik hrnců/hrncovitých tvarů s odděleným, rozevřeným, prohnutým hrdlem, dále několik dalších hrncovitých užitkových tvarů, putnu/putny s rohатыmi uchy, tenkostěnné pohárky a v jednom případě fragment blíže nespecifikovatelné nádoby dvojkónické profilace.

Obr. 1. Bořetice. Kresebná dokumentace zahlobbených struktur a výběr keramických nálezů z objektu 54. Kresba D. Cibulka, J. Malíšková.

Fig. 1. Bořetice. Drawing documentation of features and a selection of pottery finds from Feature 54. Drawing by D. Cibulka, J. Malíšková.

Co se týká charakteru hmoty, převažuje v souboru jemnozrná keramika (89,6 %) vypálená v oxidační atmosféře. Celkem osm fragmentů tenkostěnných pohárů zastupuje oxidačně vypálenou keramiku zhotovenou z jemně plavené hmoty. Mimo keramickou složku byl ve výplni exploatační jámy objeven i fragmentarizovaný archeozoologický materiál. Za starší intruzi pak můžeme považovat nález drobné čepky s otupeným bokem z patinovaného eratického silicitu, která na lokalitě indikuje také možné stopy aktivit z období mladého paleolitu (viz oddíl Paleolit).

Na základě výše popsaných znaků může být analyzovaný soubor z objektu 54 datován pravděpodobně do mladšího stupně kultury s moravskou malovanou keramikou. Nicméně tento předpoklad by bylo dobré konfrontovat také se současnou koncepcí chronologie neolitu založenou na radiokarbonovém datování (nejnověji pro Moravu Kuča et al. 2012; Květina, Trampota 2020).

Nejbližší lokalitou II. stupně kultury s moravskou malovanou keramikou v okolí Bořetic je Kobylí na Moravě, poloha „Lumperky“ (cca 5 km; viz přehledová mapa Trampota 2015). V blízkém okolí (do 20 km) se nachází již více známých lokalit, které se koncentrují převážně směrem na sever až severozápad od Bořetic. Patří mezi ně např. Klobouky u Brna „Novosady“ a „Hradisko“, dále několik osídlených poloh na katastru obce Diváky, a to v poloze „Burberk“, „Polejtné“, „Porgartné“, „Stará hora“, „Díly v zelách“, „Nedánov“, „Nivy pod Svárovem“ a „U Kravína“, dále Křepice u Hustopeč – intravilán a „Záhumnice“ a Šitbořice „Pod Líchama“. Směrem na východ jsou nejblíže lokalitou Šlapanice u Brna „Dílký“ (Trampota 2015).

Literatura

Čížmář, Z., Pavúk, J., Procházková, P., Šmíd, M. 2004: K problému definování finálního stádia lengyelské kultury. In: Z. Čížmář (ed.): *Zwischen Karpaten und Ägäis: Neolithikum und ältere Bronzezeit, Gedenkschrift für Viera Němejcová-Pavúková*. Internationale Archäologie, Studia honoraria, Bd. 21. Rahden/Westf.: Leidorf, 207–232.

Kazdová, E. 1984: *Těšetice-Kyjovice. 1. Starší stupeň kultury s moravskou malovanou keramikou*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně.

Kuča, M., Kovář, J., Nývltová Fišáková, M., Škrdl, P., Prokeš, L., Vaškových, M., Schenk, Z. 2012: Chronologie neolitu na Moravě: předběžné výsledky. *Přehled výzkumů* 53(1), 51–64.

Květina, P., Trampota, F. 2020: How do they fit together? A case study of Neolithic pottery typology and radiocarbon chronology. *Archeologické rozhledy* LXXII(2), 163–193.

Podborský, V., Kazdová, E., Košťuřík, P., Weber, Z. 1977: *Numerický kód moravské malované keramiky*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně.

Trampota, F. 2015: *Sídelní a distribuční struktury v neolitu v regionu povodí Dyje*. Rkp. disertační práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Ústav archeologie a muzeologie. Uloženo: Ústřední knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Dostupné také z: <https://is.muni.cz/th/emcwq/>.

Summary

Two Neolithic features were discovered in 2017 during a rescue excavation brought about by a family house construction in Bořetice – “Panské” field (Břeclav District). While the Neolithic dating of Feature 53 is disputable, Feature 54 can probably be dated to the later phase of the Moravian Painted Ware culture based on pottery finds (Fig. 1).

David Cibulka, Johana Malířková, Balázs Komoróczy, Peter Apiar

Bořitov (okr. Blansko)

„U Dálnice“, parc. č. 2259.

Neolit. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum.

Uložení nálezů: Muzeum Blanenska, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.4270775N, 16.5805850E

V rámci rekonstrukce plynovodní sítě mezi obcemi Bořitov a Lysice s odbočkou na Býkovice (akce: PROP MS Bořitov – Lysice – Býkovice), jejímž investorem byla firma GasNet, s.r.o., byly na všech katastrech zjištěny pozitivní archeologické situace (viz příslušné oddíly). Jelikož trasa plynovodu vedla přes známé archeologické lokality (Bořitov – „Krchůvky“, Bořitov – „U Lysické silnice“ a Býkovice – „Příčníky“) byl v celém prostoru budoucí skryvky o šířce 3 m a délce 4 527 m proveden předstihový detektorový průzkum, z něhož se však nepodařilo získat žádný nález dokládající pravěké či raně středověké aktivity. Archeologický dohled a výzkum při skryvce 3 m širokého pásu ornice, v jehož středu vedl původní plynovod, probíhal od začátku března do konce července roku 2021 a podíleli se na něm společně pracovníci Muzea Blanenska a Muzea regionu Boskovicka. Kromě Býkovic – „Příčníků“ nebyly výše zmíněné archeologické lokality potvrzeny, ale byly zjištěny dvě nové polohy na katastru Bořitova a Lysic.

Na katastru Bořitova byl 4. května 2021 prozkoumán archeologický objekt (obj. 514) situovaný ve východním rohu parcely č. 2259 nacházející se v blízkosti silnice č. 43 (obr. 2). Jednalo se o mělce zahloubený objekt kruhového tvaru o průměru 0,7 m s podhloubenými stěnami o průměru 0,9 m. Dochovaná hloubka objektu činila 0,3 m. Tmavá výplň objektu se vyrýsovala v hloubce 0,45 m pod ornici a obsahovala ojediněle drobné úlomky pravěké keramiky (snad neolitické), dále malé uhlíky a rozpadající se mazanici. Objekt ležící v nadmořské výšce 326 m

Obr. 2. Bořitov. Pohled na začistižený objekt 514, v pozadí obec Bořitov. Foto M. Novák.

Fig. 2. Bořitov. View of the cleaned Feature 514 with Bořitov in the background. Photo by M. Novák.

je situován již mimo známé a blízké lokality Bořitov – „U Dálnice“, „Býkovky“, „Hodoňovce“ a Bořitov – „Hliník“ s doklady osídlení v neolitu (Štrof, Geisler 1984, 80; Štrof 1985, 91). V jeho okolí nebyly zjištěny při plošné skrývce žádné další zahloubené objekty či kulturní vrstva. Buďto se jednalo o osamocený, patrně zásobní objekt, nebo se dosud neznámá sídlištní poloha nachází dále jižním či východním směrem mimo plochu skrývky.

Literatura

- Štrof, A. 1985: Übersicht neuer Lokalitäten und Funde in der Boskovicer Furche (Bez. Blansko). *Přehled výzkumů* 1983, 91–98.
- Štrof, A., Geisler, M. 1984: Záchraný výzkum na trase plynovodu Brno-Maloměřice-Boskovice v roce 1982 (okr. Blansko). *Přehled výzkumů* 1982, 79–82, obr. 29–33.

Summary

An isolated feature indicating a previously unknown settlement, probably from the Neolithic period, was detected in 2021 in Bořitov – “U Dálnice” field (Blansko District) on plot No. 2259 during a gas pipeline reconstruction (Fig. 2).

Marek Novák, Taťána Bártová Pavelková, Antonín Štrof

Brno (k. ú. Starý Lískovec, okr. Brno-město)

Ul. Netroufalky, parc. č. 1681/3, 1681/6, 1681/12, 1681/119.

Kultura lineární keramiky. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezů: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -601342.16, -1162499.79; -601360.20, -1162633.26; -601319.94, -1162514.35; -601345.21, -1162646.09

V průběhu roku 2021 pokračovali pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., v záchraném archeologickém výzkumu, který byl vyvolán výstavbou tramvajové tratě do Univerzitního kampusu Bohunice (cf. Přichystal 2021; Zubalík 2021). V prostoru mezi vyústěním tunelu na ulici Netroufalky a budoucí konečnou před Fakultní nemocnicí Brno bylo ve výkopech pro základy kolejí, zastřešení nové zastávky a v rýze pro přeložku vodovodního řádu zachyceno dalších 20 zahloubených sídlištních objektů. Podle získaného materiálu, především zlomků keramických nádob, představují tyto objekty pokračování známé osady kultury s lineární keramikou (naposledy Vostrovská et al. 2021, 1108–1116). Kromě běžných sídlištních jam bez možnosti bližší funkční interpretace se vyskytly také dvě kúlové jámy a dva rozsáhlejší exploatační objekty. Odkryty byly i dvě charakteristické pece se zbytky nízké klenby a dny vyloženými neopracovanými kameny či kamennými podložkami (obr. 3).

Literatura

- Přichystal, M. 2021: Brno (k. ú. Starý Lískovec, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 62(1), 187.
- Vostrovská, I., Tichý, R., Přichystal, M., Muigg, B., Urbanová, K., Procházková, P. 2021: Domesticated Water: Four Early Neolithic Wells in Moravia (CZ) [online]. *Open Archaeology* 7(1), 1105–1137. DOI: 10.1515/par-2020-0189. [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/par-2020-0189/html>.
- Zubalík, J. 2021: Brno (k. ú. Starý Lískovec, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 62(1), 186.

Obr. 3. Brno – Starý Lískovec. Neolitická pec. Foto J. Zubalík.

Fig. 3. Brno – Starý Lískovec. Neolithic kiln. Photo by J. Zubalík.

Summary

A rescue excavation in Brno-Starý Lískovec (Brno-City District) brought about by the construction of a tramway to the Bohunice University Campus continued in 2021. A further 20 features, representing a continuation of a known Linear Pottery culture settlement, were detected in the area between the tunnel entrance in Netroufalky Street and the planned terminal in front of the University Hospital Brno (Fig. 3).

Michal Přichystal, Jiří Zubalík

Brno (k. ú. Štýřice, okr. Brno-město)

Ul. Vídeňská č. p. 11, parc. č. 434.

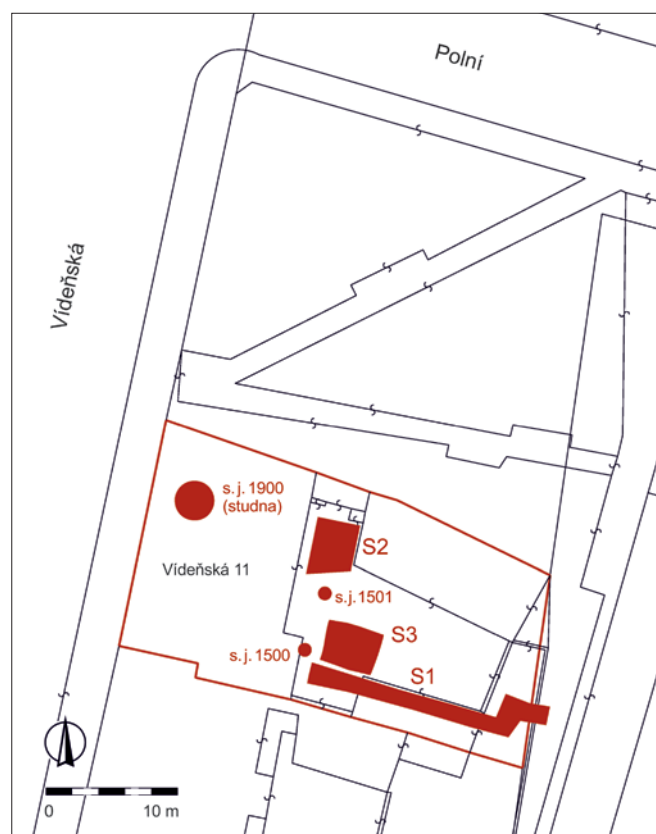
Kultura lineární keramiky, moravská malovaná keramika (neolit). Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezů: dočasné Archaia Brno, z. ú.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1843436N, 16.5955736E

Záchraný archeologický výzkum v Brně-Štýřicích byl vyvolán rekonstrukcí domu na ulici Vídeňská 11. Kromě suterénních prostor domu byla zasažena především jeho dvorní část, a to výkopem pro teplovodní přípojku (sonda S1, rozměry: 16 × 1,1 m s odbočkou v délce 3 m), výkopem pro výtahovou šachtu (sonda S2, rozměry: 4,4 × 3,3 × 3,5 × 3,4 m) a výkopem pro retenční nádrž (sonda S3, rozměry: 4 × 3,2 m; obr. 4). Dále byly sledovány výkopy pro odvlhčení zdí domu. Výzkum probíhal s přestávkami v období od února do května 2021 (Sedláčková 2021a; 2021b).

Po geomorfologické stránce je lokalita situována na úpatí východního svahu Červeného kopce klesajícího k Vídeňské ulici, v nadmořské výšce cca 206–207 m. Asi 230 m severně se nachází mírně regulovaný tok řeky Svratky. Kvartérní pokryv je tvořen akumulací spraší a sprašových sedimentů uložených na terase řeky Svratky tvořené zahliněnými fluvialními štěrky a štěrko-písků kvartérního stáří, které se nacházejí v nadmořské výšce 202–204 m. Tento sled vrstev je ukončen oranžovým prachovým sedimentem C (slabě vyvinutá půda), na který dosedá holocenní půda typu hnědozemě, jejíž svrchní část lze považovat za zadržovací horizont (horizont A-B).

Archeologický výzkum probíhal v součinnosti se stavebními pracemi. Vyklízení a výkopové práce ve sklepních prostorech, stejně jako výkopy pro odvlhčení a nové inženýrské sítě podél objektu domu Vídeňská 11 byly realizovány formou dohledu při

Obr. 4. Brno-Štýřice. Poloha zkoumaných ploch. Archaia Brno z. ú.

Fig. 4. Brno-Štýřice. Location of excavated areas. Archaia Brno z. ú.

kontrolních návštěvách archeologa a pozitivní archeologické situace následně dokumentovány. Sondy S1–S3 byly realizovány plošným odkryvem po odtěžení navážek strojní mechanizací na úroveň půdního horizontu. V sondě S1 a S3 byl zachycen objekt kultury s lineární keramikou (s. j. 505=1505) o rozměrech 4 × min. 2,8 m a hloubce min. 0,7 m.

Na lokalitě bylo ale doloženo i osídlení kultury s moravskou malovanou keramikou, které lze přiřadit výkop s. j. 001 v sondě S1 o minimální zachycené délce 6,5 m a výkop s. j. 1500 kruhového půdorysu o průměru 1,4 m a minimální hloubce 0,7 m. Další dokumentované výkopy, nejčastěji v podobě sloupových jam, neposkytly dostatečně chronologicky citlivý materiál k jejich bližšímu časovému zařazení. Také u nich lze ovšem předpokládat pravěké stáří.

Literatura

Sedláčková, L. 2021a: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu „Brno, Videňská 11 – Horkovožní přípojka pro BD Videňská 11“*. Rkp. nálezové zprávy, č. akce A006/2021. Uloženo: archiv Archaia Brno z. ú.

Sedláčková, L. 2021b: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu „Bytový dům Brno, Videňská 11 – rekonstrukce“*. Rkp. nálezové zprávy, č. akce A006/2021. Uloženo: archiv Archaia Brno z. ú.

Summary

A rescue excavation brought about by a house reconstruction at 11 Videňská Street was carried out in Brno-Štýřice (Brno-City District) in 2021. The excavation detected a multi-period Neolithic settlement associated with the Linear Pottery culture and the Moravian Painted Ware culture (Fig. 4).

Lenka Sedláčková, Václav Kolařík, Michal Bučo

Býkovice (okr. Blansko)

„Příčníky“, parc. č. 1189.

Moravská malovaná keramika (neolit). Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Blanenska, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.4321603N, 16.5487569E

V rámci rekonstrukce plynovodní sítě mezi obcemi Bořitov a Lysice s odbočkou na Býkovice (akce: PROP MS Bořitov – Lysice – Býkovice), jejímž investorem byla firma GasNet, s.r.o., byly na všech katastrech zjištěny pozitivní situace (podrobně viz k. ú. Bořitov v tomto oddíle).

Na katastru Býkovic byla na začátku března 2021 na jihozápadním okraji parcely č. 1189 v blízkosti zemědělského družstva firmy Zeas Lysice prozkoumána čtveřice zahlučených objektů (obj. 500–503, obr. 5). Minimálně dva z nich (obj. 502 a 503) lze označit jako kruhové zásobní jámy o průměru 1 a 1,34 m s charakteristicky podhloubenými stěnami. Zbývající dva objekty (obj. 500 a 501) měly nepravidelný půdorys o šířce 1,6 a 1,95 m a ležely v hloubce 0,45–0,65 m pod ornici na jihovýchodně orientovaném svahu v nadmořské výšce 351 m. Z jejich výplně byly získány pouze ojedinělé kusy mazanice, štípané industrie a drobných zlomků keramiky, jež může být rámcově datována do období kultury s moravskou malovanou keramikou. Zkoumaná plocha s objekty nebyla v tomto úseku dříve poškozena výkopy plynovodu, ten zde byl zaváděn až v rámci popisované akce. Nově byl tedy zjištěn západní okraj známé rozsáhlé lokality Býkovice – „Příčníky“, ze které disponujeme početnými doklady mladoneolitického osídlení i z dalších výzkumných akcí (Štrof 1985, 93; Čižmář et al. 2000, 148). Společně s nedalekou polohou Bořitov – „Býkovky“, na níž byly objekty z mladšího neolitu prozkoumány v roce 1940 při stavbě „německé dálnice“, tvoří pravděpodobně jeden rozsáhlý několikahektarový sídlištní areál (Bartík 2020, 81).

Literatura

Bartík, J. 2020: *Příchod zemědělců*. In: M. Novák (ed.): *Blanensko a Moravský kras v pravěku*. Blansko: Muzeum Blanenska, p. o., 57–89.

Čižmář, M., Geislerová, K., Unger, J. (eds.) 2000: *Výzkumy – Ausgrabungen 1993–1998*. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.

Štrof, A. 1985: *Übersicht neuer Lokalitäten und Funde in der Boskovicer Furche* (Bez. Blansko). *Přehled výzkumů* 1983, 91–98.

Obr. 5. Býkovice. Pohled na začištěné objekty v liniovém výkopu. V pozadí kopce Velký a Malý Chlum. Foto M. Novák.

Fig. 5. Býkovice. View of the cleaned features in the linear trench. The Velký and Malý Chlum Hills are in the background. Photo by M. Novák.

Summary

A rescue excavation was carried out in 2021 in Býkovice – “Příčnický” (Blansko District) field in connection with a gas pipeline reconstruction, which detected the western edge of a previously known Neolithic settlement. Four irregular-shaped features were examined, datable to the Moravian Painted Ware culture period based on sporadic pottery finds (Fig. 5).

Marek Novák, Taťána Bártová Pavelková, Antonín Štrof

Dukovany (okr. Třebíč)

„Vinohradky“.

Lengyelská kultura. Exploatačně-dílný areál. Geofyzikální průzkum. Plošný odkryv. Badatelský výzkum.

Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0877042N, 16.2172744E

V roce 2021 pokračoval archeologický výzkum exploatačně-dílnského areálu v poloze Dukovany – „Vinohradky“. Dokončena byla především geofyzikální prospekce lokality a velké části jejího severního, západního a jižního zázemí (Cibulka, Vlach 2021). Měření o celkovém rozsahu 4,6 ha přineslo několik zásadních poznatků. V první řadě se podařilo přesně identifikovat S a SZ okraj serpentinitového tělesa, na jehož prostor se dílna na produkci štípané industrie z křemičitých zvětralin typu plazmy váže. Jedním z hlavních cílů geofyzikální prospekce bylo ověření existence k dílně přiléhajícího sídliště, a to v prostoru mimo serpentinitové těleso. Výsledek měření byl v tomto ohledu negativní. Až na několik drobných nevýrazných anomálií blíže neznámého stáří se nepodařilo zjistit žádné stopy antropogenní činnosti v okolí dílny. Je tedy zřejmé, že všechny doposud doložené stopy lidských aktivit se váží do prostoru zvětralého serpentinitového tělesa. Pokud jde o anomálie uvnitř tělesa, jejich identifikace byla značně ztížena vysokou magnetickou susceptibilitou samotného podloží.

Kromě geofyzikální prospekce pokračovaly na lokalitě také povrchové průzkumy s podporou GPS, které přinesly další nálezy štípané industrie zhotovené především z místní plazmy. V roce 2021 byla rovněž dokončena exkavace exploatační jámy kultury s moravskou malovanou keramikou (obr. 6), která byla zkoumána formou menších sond už v roce 2015 a 2020 (Bartík et al. 2021). Svrchní obvod jámy dosahoval rozměrů 216 × 192 cm. Maximální hloubka činila v severovýchodní části jámy 79 cm od úrovně geologického podloží a 109 cm od současného povrchu terénu. V severovýchodní až východní části jámy byla patrná výrazná podkopávka dosahující na některých místech až půl metru. Po ukončení pravěké těžby byla na bázi jámy uložena tenká popelovitá vrstva, která obsahovala oproti zbytku výplně velké množství (zřejmě symbolicky uložených) fragmentů keramických nádob, ale i několik větších torz. Později se podařilo v laboratoři zpětně sestavit několik celých keramických tvarů včetně dvou mís se zataženým okrajem příslušejících ke keramice tzv. nepravé Terry sigilaty. Za pozornost stojí také prostá, vysoká mísa s rytými ornamenty na dně a se stopami bílé malby na vnější straně výdutě. Výzkumem se tak podařilo upřesnit datování objektu do počátku mladšího stupně kultury s moravskou malovanou keramikou (fáze MMK IIa). Jáma dále obsahovala několik set kusů štípané industrie zhotovené až na několik výjimek z místní křemičité zvětraliny serpentinitu typu plazmy, včetně několika desítek hlíz neopracované suroviny.

Celkové zhodnocení nálezové situace, stejně jako další průzkum lokality, jsou cílem další výzkumné sezóny.

Literatura

Bartík, J., Škrdla, P., Cibulka, D., Vlach, M. 2021: Dukovany (okr. Třebíč). *Přehled výzkumů* 62(1), 192–193.

Cibulka, D., Vlach, M. 2021: *Závěrečná zpráva o geofyzikálním průzkumu na katastrálním území obce Dukovany a Nová Ves (okr. Třebíč)*. Uloženo: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Obr. 6. Dukovany. Těžební jáma. Foto J. Bartík.

Fig. 6. Dukovany. Exploitation pit. Photo by J. Bartík.

Summary

The excavation of a mining and workshop area in Dukovany – “Vinohradky” field (Třebíč District) continued in 2021. A geophysical survey of the site was completed, along with the examination of a Neolithic exploitation pit used to mine serpentinite siliceous weathering products of plasma-type (Fig. 6). The collected finds make it possible to date local activities to the beginning of the later phase of the Lengyel culture (Moravian Painted Ware culture, phase IIa).

Jaroslav Bartík, Petr Škrdla, Klára Augustinová, David Cibulka, Marek Vlach, Milan Vokáč

Horní Dubňany (okr. Znojmo)

„Dvorské“.

Neolit. Sídlíště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Městské kulturní středisko Moravský Krumlov, p. o. – Městské muzeum.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0729869N, 16.1990700E

Na rozhraní katastrů obcí Horní Dubňany a Dukovany byla povrchovými sběry identifikována nová pravěká lokalita. Plocha sídliště je situována na severovýchodním úpatí Velkého kopce (392,1 m n. m.) a je omezená silnicí mezi výše jmenovanými obcemi, železniční vlečkou k jaderné elektrárně Dukovany a polní cestou lemovanou alejí. Nadmořská výška polohy se pohybuje mezi 360–368 m. Povrchovými sběry byla získána početná drobnotvará štípaná kamenná industrie převážně z rohovce typu Krumlovský les, variety I, méně z variety II. Výjimečně je zastoupena křemičitá zvětralina serpentinitu typu plazmy, křišťál a obsidián. Jen minimálně se vyskytují jádra a nástroje (škrabadla, retušované čepele). Broušenou kamennou industrii reprezentuje polotovary sekerky z metabazitu typu Želešice. Keramika je nepočetná a nevýrazná. Získané nálezy umožňují prozatím pouze rámcové datování lokality pravděpodobně do období kultury s moravskou malovanou keramikou.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

A pottery and stone artefact assemblage was gathered by surface collection in “Dvorské” field at the boundary between Horní Dubňany (Znojmo District) and Dukovany (Třebíč District) cadastral areas, indicating a previously unknown Neolithic settlement, which could be probably associated with the Moravian Painted Ware culture.

Martin Kuča

Hovorany (okr. Hodonín)

„Nivky“.

Lengyelská kultura. Sídliště, hrob. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK – -573511, -1188845; -573264, -1188751; -573248 -1188794; -573498 -1188883

V průběhu podzimu 2021 probíhal na hřebeni při severním okraji katastru obce Hovorany předstihový záchranný výzkum před vlastní stavbou tranzitního plynovodu Moravia. Lokalita se nachází na výrazném hřebenu, přecházejícím ze západu, severu a východu v prudké svahy dosahující převýšení 40–50 m. Z jihu je svah pozvolnější. Vlastní skrývka o délce cca 500 a šířce 30 m byla situovaná mezi kótami 239,3 a 241 m. Pod cca 40 cm mocnou vrstvou ornice se nacházelo geologické podloží tvořené relativně pestrou směsicí světlých písků a písčitých jíílů (třetihorní karpatský flyš), v omezené míře potom sprašovými hlínami.

V ploše výzkumu bylo identifikováno několik desítek zahloubených objektů, z toho více jak polovinu tvořily mělké kůlové jámy, avšak bez náznaku vyšší struktury. Zbytek představoval blíže nespecifikované sídlištní jámy (obr. 7) obsahující bohatý nálezo- vý inventář a jeden lidský hrob v mělké prohlubni (špatně dochovaný jedinec bez lebky, obr. 8). Prozkoumané sídlištní jámy obsahovaly převážně fragmenty keramických nádob (někdy i velké části) a další běžné sídlištní nálezy (kosti, mazanice, kamenná industrie). Jen u několika málo keramických jedinců se na povrchu střepu dochovaly zbytky malby. Na základě získaného archeologického materiálu jde o monokulturní lokalitu

Obr. 7. Hovorany. Sídlištní jáma lengyelské kultury. Foto R. Bíško.

Fig. 7. Hovorany. Settlement pit of the Lengyel culture. Photo by R. Bíško.

Obr. 8. Hovorany. Hrob H800 (lengyelská kultura?). Foto R. Bíško.

Fig. 8. Hovorany. Grave H800 (Lengyel culture?). Photo by R. Bíško.

zařaditelnou do období lengyelské kultury. Ve výše zmíněném hrobě se nepodařilo zjistit žádný datovatelný materiál, s ohledem na monokulturní charakter lokality by proto mohl hrob teoreticky spadat datačně do stejného období. Kromě pozůstatků neolitického sídliště se na ploše výzkumu nacházely také části dvou německých okopů z druhé světové války.

Literatura

AMČR: Záznam M-202200457 [cit. 2022-03-28]. Archeologická mapa České republiky.

Summary

A part of a settlement from the Lengyel culture period was examined during a rescue excavation in Hovorany – “Nivky” field (Hodonín District) in 2021 (Fig. 7). Besides ordinary settlement pits and shallow postholes, a human inhumation grave without grave goods was uncovered (Fig. 8). Given the single-period character of the site, it might be theoretically dated to the Late Neolithic period.

Richard Bíško

Ivančice (k. ú. Hrubšice, okr. Brno-venkov)

„Za Dvorem“, parc. č. 29/3, 281/2, 281/31–281/33.

Kultura lineární keramiky. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Moravské zemské muzeum.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0903792N, 16.3071286E

Lokalita se nachází na jihozápadním okraji obce v blízkosti hrubšického zámku. Záchranný výzkum byl vyvolán výkopovými pracemi pro zavedení kabeláže nízkého napětí (jaro 2021) a později (září až prosinec) také skrývkou pro příjezdovou komunikaci, která bude zajišťovat přístup pro budoucí rodinné domy. Výzkumem byla prozkoumána část polykulturní lokality, přičemž jednu z hlavních sídlištních komponent představuje kultura s lineární keramikou. Do tohoto období bylo možné datovat několik sídlištních jam a hliníků, z nichž jeden obsahoval destrukci pece. Dále bylo identifikováno množství kůlových jam, z nichž některé budou s vysokou pravděpodobností také souviset s osídlením ze staršího neolitu. Podrobnější vyhodnocení nálezo- vých situací stále probíhá. Kromě kultury s lineární

keramikou zde bylo zjištěno také osídlení z doby bronzové a doby římské (viz příslušné oddíly). Výzkum rozšířil dosavadní poznatky o pravěkém osídlení na katastrálním území Hrubšic (cf. Košťálek 1989, 41).

Literatura

Košťálek, P. 1989: Katalog nálezů z období neolitu. In: L. Belcredi et al.: *Archeologické lokality a nálezy okresu Brno-venkov*. Brno: Okresní muzeum Brno-venkov, 33–60.

Summary

A part of a multi-period prehistoric settlement with a significant Linear Pottery culture period component was examined in 2021 on the outskirts of Hrubšice (a local part of Ivančice, Brno-Country District) during a rescue excavation brought about by the construction of the infrastructure for future family houses.

Alžběta Čerevková, Katarína Bučová Čerňavová

Ivančice (k. ú. Němčice u Ivančic, okr. Brno-venkov) „Na Kuklách“.

Neolit–eneolit. Ojedinělý artefakt. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Městské kulturní středisko Moravský Krumlov, p. o., – Městské muzeum.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0800642N, 16.3725339E

Při povrchovém průzkumu polní trati „Na Kuklách“ byla na mírném svahu spadajícím k řece Rokytné nalezena čepel z rohovce typu Krumlovský les, variety II. Nadmořská výška nálezu je přibližně 260 m. Podrobnější ohledání místa nepřineslo další artefakty. Nález lze zařadit pouze rámcově do průběhu neolitu až eneolitu. Z této polohy se jedná o první doklady pravěkých aktivit.

Literatura

Neuveveno.

Summary

A blade from Krumlovský les chert, variety II, was found on a slight slope descending towards the River Rokytná during a surface survey in Ivančice – “Na Kuklách” field (Brno-Country District). A more detailed survey of the site did not yield any more artefacts. The find can only be dated generally to the Neolithic or Eneolithic.

Martin Kuča

Karlín (k. ú. Karlín na Moravě, okr. Hodonín) „Dušnice“.

Kultura lineární keramiky. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 48.9680086N, 16.9773000E

V průběhu předstihového archeologického výzkumu na trase VTL plynovodu Moravia byla odkryta plocha o šířce cca 15 m a délce téměř 300 m, v jejímž prostoru byly zachyceny pozůstatky větší osady lidu kultury s lineární keramikou. Na svahu

skloněném k jihu byly kromě běžných sídlištních jam odkryty také půdorysy několika nadzemních dlouhých domů. Půdorysy sestávaly z menších kúlových jam, které byly umístěny v pravidelných rozestupech v pěti řadách a tvořily tak základní nosnou konstrukci. Délka domů se pohybovala mezi 20 až 40 m. V bezprostřední blízkosti delších stěn zkoumaných domů se nacházely stavební jámy většinou nepravidelných tvarů, z nichž pochází archeologický materiál v podobě zlomků keramiky a zvířecích kostí.

Největší část získaného inventáře náleží fragmentům keramických nádob, mezi kterými byly zjištěny jak hrubší hrncovité tvary s motivy obilného klasu a deště, tak i jemnější nádobky polokulovitých tvarů zdobené lineárním ornamentem. Spektrum nálezů doplňují artefakty ze skupiny štípané (čepelky, škrabadla a další nástroje) a ostatní makrolitické kamenné industrie (zrnotěrky).

Dva půdorysy nadzemních domů se navzájem překrývaly, což poukazuje na dvě chronologicky odlišné fáze sídliště (obr. 9). Díky zjištěné superpozici kúlových jam je tak možné rozeznat časovou posloupnost jednotlivých staveb. Tuto skutečnost potvrzuje i nalezený materiál ze sídliště, který je možné podle výzdoby na keramice datovat jak do starší, tak i mladší fáze staršího neolitu.

Předstihový výzkum bude pokračovat v další části plochy v následujícím roce, přičemž celková šířka zkoumané plochy dosáhne 26 m.

Literatura

Neuveveno.

Obr. 9. Karlín. Letecký snímek superpozice půdorysů dvou dlouhých domů kultury s lineární keramikou. Foto I. Čižmář.

Fig. 9. Karlín. Aerial photo of the superposition of the two Linear Pottery longhouses. Photo by I. Čižmář.

Summary

A part of a settlement from both the earlier and later phases of the Linear Pottery culture was examined during a rescue excavation on the route of the Moravia high-pressure gas pipeline in Karlín – “Dušnice” field (Hodonín District). Besides various settlement pits, the excavation uncovered several longhouse layouts with at least two of them in mutual superposition (Fig. 9).

Ivan Čižmář, Martin Golec, Dominika Václavíková

Koryčany (okr. Kroměříž)

„Dráhy“.

Moravská malovaná keramika (neolit). Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0979383N, 17.1477600E; 49.0978331N, 17.1487578E; 49.0995189N, 17.1481839E; 49.0993433N, 17.1492675E

V době mezi 19. a 28. červencem roku 2021 byl proveden pracovníky Archeologického centra Olomouc, p. o., záchraný archeologický výzkum na lokalitě Koryčany – „Dráhy“. Výzkum byl realizován v předstihu před plánovanou investiční stavbou budoucího VTL plynovodu Moravia mezi úseky 49,2 km a 49,4 km. Investorem stavby byla společnost NET4GAS, s.r.o. V průběhu výzkumu sídliště ze starší doby římské byla zachycena i jedna zásobní jáma kultury s moravskou malovanou keramikou. Vedle keramického inventáře obsahujícího také fragmenty nádob s plastickými výčnělky a rohatými uchy byla ve výplni objektu objevena i zachovalá kamenná sekerka mírně trapézového tvaru s asymetrickým ostřím o rozměrech 56 × 37,5 × 10,5 mm. Jde o další doklad existence sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou jihozápadně od obce Koryčany (cf. Popelka 2014).

Literatura

Popelka, M. 2014: *Koryčany 2014. 1 – Škobeře, 2 – Dráhy. Silnice II/432: Koryčany – Jestřabice*. Rkp. náleзовé zprávy, č. j. MTX201700776. [cit. 2022-03-25]. Uloženo: Archiv náleзовých zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-201700776>.

Summary

A storage pit from the Moravian Painted Ware culture was detected in an Early Roman Period settlement during a rescue excavation in Koryčany – “Dráhy” field (Kroměříž District) in 2021. Besides a pottery assemblage, a small, polished stone axe was gathered from the fill of the feature.

Vít Záhorák

Koryčany (okr. Kroměříž)

„Padělky“.

Kultura lineární keramiky. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1116772N, 17.1463600E; 49.1102586N, 17.1463278E; 49.1102233N, 17.1472933E; 49.1116842N, 17.1472183E

V době mezi 29. zářím a 10. prosincem roku 2021 byl s přestávkou proveden pracovníky Archeologického centra Olomouc, p. o., záchraný archeologický výzkum na lokalitě Koryčany – „Padělky“. Výzkum proběhl v předstihu před plánovanou investiční stavbou budoucího VTL plynovodu Moravia na úseku mezi 50,6 km a 50,9 km. Investorem stavby byla společnost NET4GAS, s.r.o. Nejstarší doloženou komponentu na této polykulturní lokalitě (cf. Benešová 1956) představují objekty mladšího stupně kultury s lineární keramikou. Kromě běžných sídlištních jam se podařilo zdokumentovat i několik žlabovitých objektů blíže neznámého účelu. Nejvýznamnější odkrytou strukturou reprezentuje půdorys dlouhého domu sloupové konstrukce. Ze sídlištních jam se podařilo získat početný keramický inventář, několik broušených kamenných artefaktů a také několik zrnůtek. Během

detektorové prospekce realizované před zahájením výzkumu byla na povrchu lokality nalezena broušená kamenná sekerka o rozměrech 85 × 41 × 30 mm zhotovená z metabazitu typu Jizerské hory (obr. 10).

Literatura

Benešová, A. 1956: *Zpráva o zjišťovacím výzkumu volutového sídliště a šňůrového hrobu v Mouchnicích, okr. Bučovice*. Rkp. náleзовé zprávy, č. j. MTX195701084. [cit. 2022-03-25]. Uloženo: Archiv náleзовých zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-195701084>.

Obr. 10. Koryčany. Sekera z metabazitu typu Jizerské hory. Foto A. Šindlerová.

Fig. 10. Koryčany. Polished stone axe from Jizerské hory metabasite. Photo by A. Šindlerová.

Summary

A part of a settlement from the later phase of the Linear Pottery culture with the usual settlement finds was examined during a rescue excavation in Koryčany – “Padělky” field (Kroměříž District). Besides ordinary settlement pits, a longhouse layout was also uncovered. A small, polished stone axe from Jizerské hory metabasite (Fig. 10) had been found at the site before the excavation commenced.

Vít Záhorák, Radek Johančík

Kramolín (okr. Třebíč)

Viz oddíl Studie / see the part Articles:

Kramolín hill-fort revisited. Archaeological potential of 45 years flooded site

Návrat na hradisko Kramolín. Archeologický potenciál 45 let zatopené lokality

Jaroslav Bartík, Petr Škrdla, Rudolf Procházka, Matěj Kmošek, Klára Augustinová, Petr Žakovský

Krumsín (okr. Prostějov)

„Zadní mokř“, parc. č. 1515.

Mladší neolit/časný eneolit. Nález v druhotné poloze. Skupina/sít sond. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum a galerie v Prostějově, p. o., inv. č. 310.915.

Lokalizace: WGS-84 – 49.4536575N, 16.9923047E

Ve dnech 9. října 2019 až 21. ledna 2021 proběhl archeologický dohled související se stavbou „Vodohospodářská infrastruktura obce Krumsín – zásobování pitnou vodou“, k. ú. Krumsín,

Žárovice a Soběsuky u Plumlova, okr. Prostějov (AMČR). Liniový výkop pro pokládku přírodního vodovodního řadu protnul v poloze „Zadní mokř“ rozsáhlejší kavernu vyplněnou hlinitými splachy a ojediněle obsahující drobné zlomky nádob kultury s moravskou malovanou keramikou. Získané nálezy dokládají již dříve registrované aktivity z období závěru mladší a počátku pozdní doby kamenné v této části krumvínské katastru (Červinka 1908, 83; Gottwald 1931, 29), a jsou tak cenným poznatkem k upřesnění topografie archeologických lokalit situovaných při východním okraji Dražanské vrchoviny.

Literatura

AMČR: Záznam M-201903077 [cit. 2022-03-25]. Archeologická mapa České republiky.

Červinka, I. L., 1908: *O pokoleních skrčených koster na Moravě (podle stavu dosavadního bádání a vlastních výzkumů)*. Moravské starožitnosti, díl II. Kojetín na Hané: nákladem Pravěku.

Gottwald, A. 1931: *Můj archeologický výzkum*. Prostějov: Městské muzeum v Prostějově.

Summary

A large cavern containing sporadic fragments of Moravian Painted Ware culture pottery vessels was disturbed during the construction of a waterline in Krumsín – “Zadní mokř” field (Prostějov District) in 2021. The collected finds specify the localisation of a previously known archaeological site situated near the eastern edge of the Dražany Uplands (cf. Červinka 1908, 83; Gottwald 1931, 29).

Pavel Fojtík

Křižanovice (k. ú. Křižanovice u Bučovic, okr. Vyškov) „Padělky nad hliníkem“.

Moravská malovaná keramika (neolit). Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Muzeum Vyškovska, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1340997N, 16.9495439E

V roce 2020 bylo v trati „Padělky nad hliníkem“ objeveno nové neolitické sídliště. Větší část lokality se nachází na katastru Křižanovic, menším dílem pak zasahuje na katastrální území sousedních Rašovic. Od června 2020 do října 2021 zde proběhlo několik desítek průzkumů realizovaných formou liniových povrchových sběrů s podporou GPS, což umožnilo zaměřovat jednotlivé druhy nálezů a následně vyhodnocovat jejich plošnou distribuci. Sídliště se rozprostírá na levém břehu řeky Litavy, a to na mírném severním svahu nevýrazného návrší, v nadmořské výšce oscilující mezi 250–255 m. Geologické podloží je zde tvořeno sprašemi až sprašovými hlínami. Na východě je lokalita vymezena údolím Marefského potoka, na západě pak údolím Křižanovického potoka. Na jižní straně terén plynule pokračuje svahem až k hřebenu Žďánického lesa, okraj samotného naleziště je však v tomto směru ostře vymezen brázdou na hranici křižanovického a rašovického katastru.

Průzkumy byla získána početná kolekce archeologického materiálu, mezi kterým však nepřevládá keramika, nýbrž štipaná kamenná industrie. Kolekce kamenných artefaktů čítající několik stovek kusů je zhotovena převážně z rohových regionální jihomoravské proveniencie (zejména typu Krumlovský les). Nezanedbatelný podíl však zaujímají také importované suroviny, a to především obsidián, eratický silicit a další suroviny severské proveniencie.

Získaná keramika je nepočetná, silně fragmentarizovaná a z pohledu výskytu chronologicky signifikantních prvků relativně nevýrazná. Přesto umožňuje alespoň rámcové datování lokality do období kultury s moravskou malovanou keramikou (MMK). Významný podíl obsidiánové industrie pak dovoluje předpokládat dataci spíše do staršího stupně MMK.

Jaký mohla mít lokalita případný vztah k nedalekému (cca 600 m vzdušnou čarou) rondelu MMK na katastru Rašovic, zůstává prozatím otevřenou otázkou. Nedestruktivním průzkumům sídliště v trati „Padělky nad hliníkem“ bude nutné věnovat v budoucnu ještě další pozornost, stejně jako souhrnnému zhodnocení získaných dat a nálezového fondu.

Literatura

Neuvejeno.

Summary

A new Moravian Painted Ware culture settlement was discovered by surface collection in Křižanovice – “Padělky nad hliníkem” field in 2020–2021. The site excels due to a large number of chipped stone industry finds.

Lubomír Vrána, Jaroslav Bartík

Kyjovice (okr. Znojmo)

„Sutny“.

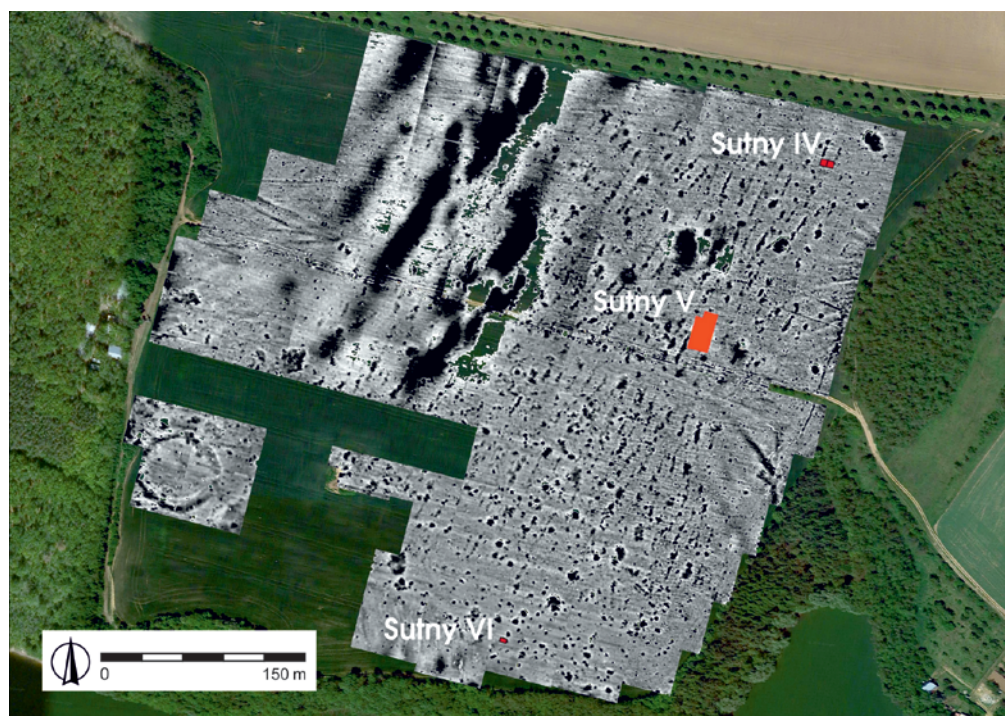
Kultura lineární keramiky. Sídliště. Plošný odkryv. Badatelský výzkum. Uložení nálezu: Masarykova univerzita – Filozofická fakulta.

Lokalizace: WGS-84 – 48.8991339N, 16.1374450E

V letech 2018–2021 pokračoval systematický výzkum lokality v polohách „Sutny IV“, „Sutny V“ a „Sutny VI“ a zároveň proběhly několikasezónní terénní prospekce formou povrchových sběrů v širším okolí povodí Únanovky.

Archeologický výzkum je zde v posledních letech soustředěn na problematiku subsistenčních strategií, které významně ovlivňovaly každodenní aktivity na sídlišti spojené se zabezpečením elementárních potřeb člověka. Sledování dokladů takových změn zpravidla vychází z definování základní ekonomické a sociální jednotky, tzv. domácnosti. Výzkumné cíle byly stanoveny ve dvou rovinách. Za prvé na úrovni sídliště, kde jsou směřovány k ověření hypotézy, že velikosti domů odrážejí potravinové zvyklosti jednotlivých domácností, což v konečném důsledku umožňuje rekonstruovat strukturu společnosti (Gomart et al. 2015; Hachem 2018; Hachem, Hamon 2014). Dále na úrovni jednotlivých domácností a areálů jejich činností, kdy jsou typy daných činností modelovány na základě struktury sídlištního odpadu. Takto vytyčené cíle výzkumu jsou postupně naplňovány kombinací vícero metod, především terénním archeologickým výzkumem, interdisciplinární spoluprací při analýze odebraných vzorků a využitím modelování v prostředí GIS (prostorová analýza, vizualizace).

Výše popsaná teorie a metoda výzkumu byla prozatím aplikována na segmenty vybraných domů kultury s lineární keramikou v polohách „Sutny IV“ a „Sutny V“. Tradiční metodika výzkumu, jež je na lokalitě aplikována již po mnoho let, byla modifikována pro potřeby aktuálních výzkumných cílů zejména v oblasti přírodovědných analýz a forem zpracování a vyhodnocování archeologického materiálu. V roce 2018 proběhla exkavace v poloze „Sutny IV“ ve čtvrcích 10f v sektoru T9 a 1f v sektoru T10, kde se nacházel zbylý segment dlouhého domu,

Obr. 11. Kyjovice. Poloha sond z let 2018–2021 v poloze „Sutny IV–VI“ na základě geofyzikálního měření. Autor P. Tóth.

Fig. 11. Kyjovice. Location of trial trenches from 2018–2021 at the “Sutny IV–VI” site based on geophysical measurements. Author P. Tóth.

zkoumaný již v letech 2012–2013 (Hájek et al. 2014, 164–165). Stejnou metodikou je od roku 2019 zahájen výzkum domu v poloze „Sutny V“ v sektoru X8 (obr. 11). Dílčí výsledky jsou průběžně publikovány (Tóth et al. 2020) a prezentovány na konferencích (Otázky neolitu a eneolitu 2019–2021).

Převážná většina sídlištního odpadu je soustředěna ve výplni stavebních jam. Na základě teorie nejmenší fyziologické námahy předpokládáme, že odpadové areály se nacházely v blízkosti komunikací a areálů aktivit dané domácnosti. Potravinové zvyklosti jednotlivých domácností jsou sledovány na základě složení zvířecích kostí, archeobotanického materiálu, kamenné industrie a studia organických stop na keramice. Pomocí environmentální DNA (spolupráce s Univerzitou v Gothenburgu v rámci projektu ERC) sledujeme impakt člověka na přírodní prostředí a formační procesy vedoucí ke vzniku výplně archeologických objektů.

V rámci ověřování anomálií detekovaných geofyzikálním průzkumem (Milo 2013) byla v roce 2018 položena sonda v poloze „Sutny VI“, v místech z předchozích let známého osídlení z doby bronzové a halštatské. V těchto místech byly zachyceny dvě zásobní jámy charakteristického hruškovitého tvaru (obj. 833, 834) datované do starší doby bronzové a doby halštatské.

Od roku 2018 probíhají v rámci vědeckých i edukačních aktivit systematické povrchové sběry, které si kladou za cíl definovat charakter osídlení v širším okolí povodí Únanovky. Získaný materiál byl předběžně vyhodnocen, dílčí výsledky prezentovány na konferencích. V terénních prospekcích bude pokračováno i v následujících letech.

Výzkumné aktivity jsou realizovány s podporou grantového projektu Masarykovy univerzity „Archeologické terénní prospekce, exkavace a dokumentace II“, č. MUNI/A/0998/2021.

Literatura

- Gomart, L., Hachem, L., Hamon, C., Giligni, F., Illet, M. 2015: Household integration in Neolithic villages: A new model for the Linear Pottery Culture in west-central Europe. *Journal of Anthropological Archaeology* 40, 230–249. DOI: 10.1016/j.jaa.2015.08.003. Dostupné také z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0278416515000811>.

Hachem, L. 2018: Animals in LBK society: Identity and gender markers. *Journal of Archaeological Science: Reports* 20, 910–921. DOI: 10.1016/j.jasrep.2017.09.020.

Hachem, L., Hamon, C. 2014: Linear Pottery Culture household organization. An economic model. In: A. Whittle, P. Bickle (eds.): *Early farmers: The view from archaeology and science. Proceedings of the British Academy* 198. London: Oxford University Press, 159–180. DOI: 10.5871/bacad/9780197265758.003.0009.

Hájek, Z., Kazdová, E., Kuča, M. 2014: Kyjovice (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 55(1), 164–165.

Milo, P. 2013: Sídliště a sídlišťové objekty na lokalitě Těšetice-Kyjovice „Sutny“ z pohledu geomagnetického průzkumu. *Studia archaeologica Brunensia* 18(1), 71–91.

Tóth, P., Malíšková, J., Nývtová Fišáková, M., Novotný, J., Hons, D., Čerevková, A., Kazdová, E. 2020: Intra-site analýza sídlišťového odpadu ako prameň poznania života človeka v neolite. In: I. Cheben, P. Kalábková, M. Metlička (eds.): *Otázky neolitu a eneolitu našich krajín – 2017–2019*. Nitra, Olomouc, Plzeň: Archeologický ústav SAV, Univerzita Palackého v Olomouci, Západočeské muzeum v Plzni, 247–278.

Summary

The systematic archaeological research of the Kyjovice “Sutny” site continued from 2018 to 2021. A further part of a Linear Pottery culture settlement was examined during the excavation. The research objectives are focused on the issues of the subsistence strategies of the Neolithic people based on interdisciplinary research of longhouses and activity areas (Fig. 11).

Peter Tóth, Johana Malíšková, Alžběta Čerevková

Lhota (k. ú. Lhota u Lipníka nad Bečvou, okr. Přerov) „Za Humny“, parc. č. 1883.

Kultura lineární keramiky. Sídliště, ojedinělý artefakt.

Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: neuvedeno z důvodu ochrany lokality.

Během povrchové prospekce na katastru obce Lhota u Lipníka dne 9. 6. 2013 našli Z. Schenk a K. Dlouhá vedle zlomků lineární keramiky také nepočetnou štípanou industrii a velmi dobře zachovanou vrtanou motyku. Místem nálezu je známé neolitické sídliště situované na zemědělsky obdělávaných pozemcích při západním okraji obce, jižně od silnice Lhota – Pavlovice u Přerova, nedaleko od bývalého areálu zemědělského družstva. Doklady osídlení byly zaznamenány na mírném, jižním svahu klesajícím směrem k pravému břehu potoka Šišemky. Nadmořská výška lokality se pohybuje mezi 334–344 m. Na zdejší sídliště poprvé upozornil Jiří Fryč v 70. letech 20. století, který zde opakovaně prováděl se členy archeologického kroužku z Příbora povrchové sběry (Pavelčík 1980; 1981). Poloha, která byla na starších mapách pozemkového katastru označena místním názvem „Za Humny“ (stejně jako pozemky u východního okraje obce), se v archeologické literatuře objevuje pod názvem Lhota 2 (Diviš 2005, 62).

Výjimečný exemplář vrtané motyky (obr. 12) z roku 2013 byl nalezen v místě orbou narušených sídlištních objektů kultury s lineární keramikou při východním okraji parcely č. 1883. Broušený artefakt mírně trapézovitého tvaru s plankonvexním příčným průřezem a zaobleným týlem má délku 130 mm a jeho šířka kolísá mezi 75 mm u ostří a 58 mm u týlu. Maximální výška dosahuje 31 mm. Průměr kónického provrtu se zmenšuje z 26 mm na 21 mm. Hmotnost motyky je 451 g. V podélném průřezu se od místa provrtu nástroj zužuje směrem k ostří i týlu. Ostří nástroje nese stopy značného opotřebení.

Nález je mimo jiné zajímavý použitou surovinou, poněvadž v období kultury s lineární keramikou byly na výrobu broušených artefaktů využívány převážně metabazity. Pokud se vzácně objeví vrtané nástroje, jsou obvykle ze serpentinitu, který je mnohem lépe opracovatelný, a zejména se lépe vrtá (ústní sdělení R. Tichého). To se potvrdilo také v případě popisovaného exempláře ze Lhoty. Vyznačuje se charakteristikou světle zelenou žíhanou patinou, vysokou magnetickou susceptibilitou ($30,1 \times 10^{-3}$ SI jednotek) a odpovídající hustotou $2,66 \text{ g/cm}^3$. Jeho původ předpokládáme ze serpentinitových masívů v jižním Polsku kolem kry Sovích hor, neboť vysokou magnetickou susceptibilitou a naopak nižší hustotou se liší od serpentinitů západní Moravy, kde se geologicky jedná převážně o jejich výskyty v moldanubiku (Přichystal 2009, 186–187). Hustota moldanubických serpentinitů dosahuje podle literárních údajů vyšších hodnot – $2,72 \text{ g/cm}^3$ (průměr z 18 vzorků; Eliáš, Uhlmann 1968). Naopak magnetická susceptibilita nalezené motyky je výrazně vyšší než hodnoty zjištěné pro serpentinity hrubšického či mohelenského masívu, případně menší tělesa v okolí Jevišovic (Frýbová et al. 2018).

Literatura

- Diviš, J. 2005: Neolitické archeologické nálezy od Lhoty a Lipníku nad Bečvou. *Archeologie Moravy a Slezska* V, 61–67.
- Eliáš, M., Uhlmann, J. 1968: *Densities of the rocks in Czechoslovakia*. Prague: Geological Survey of Czechoslovakia.
- Frýbová, P., Gadas, P., Přichystal, A., Všianský, D., Hadacz, R., Hlavsa, P. 2018: The provenance of serpentinite tools in the Corded Ware culture of Moravia (Czech Republic). *Geological*

Quarterly 62(3), 563–578. DOI: <http://dx.doi.org/10.7306/gq.1437>. Dostupné také z: <https://gq.pgi.gov.pl/article/view/25767/pdf>.

- Pavelčík, J. 1980: Neolitická sídliště ve Lhotě u Lipníka (okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 1978, 15.
- Pavelčík, J. 1981: Osada s lineární keramikou u Lhoty u Lipníka (okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 1979, 11–12.
- Přichystal, A. 2009: *Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy*. Brno: Masarykova univerzita.

Obr. 12. Lhota. Neolitická vrtaná serpentinitová motyka. Foto Z. Schenk.

Fig. 12. Lhota. Neolithic polished and drilled serpentinite hoe. Photo by Z. Schenk.

Summary

A Neolithic polished and drilled hoe made from serpentinite (Fig. 12) was found by Z. Schenk and K. Dlouhá in 2013 during a surface survey in Lhota – “Za Humny” field, at an archaeological site known as Lhota 2 (Přerov District).

Antonín Přichystal, Zdeněk Schenk

Lipůvka (okr. Blansko)

„Nad Cihelnou“, parc. č. 1126/49, 1126/60, 1126/63.

Kultura lineární keramiky. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK – -599949.54, -1144795.41; -599942.65, -1144803.49; -599829.97, -1144806.27; -599810.07, -1144815.22; -599747.71, -1144833.53

V průběhu roku 2021 pokračovali pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., v záchraných archeologických výzkumech ve střední a východní části polohy „Nad Cihelnou“, které byly vyvolány postupnou výstavbou rodinných domů a související infrastruktury (cf. Přichystal 2018; 2019; 2020; 2021). Nově bylo zdokumentováno porušení dalších 33 zahloubených sídlištních objektů, z nichž většinu je možné na základě získaného materiálu datovat opět do období kultury s lineární keramikou.

Literatura

- Přichystal, M. 2018: Lipůvka (okr. Blansko). *Přehled výzkumů* 59(1), 132.
- Přichystal, M. 2019: Lipůvka (okr. Blansko). *Přehled výzkumů* 60(1), 177–178.

Přichystal, M. 2020: Lipůvka (okr. Blansko). *Přehled výzkumů* 61(1), 149.
 Přichystal, M. 2021: Lipůvka (okr. Blansko). *Přehled výzkumů* 62(1), 198.

Summary

A rescue excavation brought about by the gradual construction of family houses and the related infrastructure in the central and eastern parts of Lipůvka – “Nad Cihelnou” field (Blansko District) continued in 2021 (cf. Přichystal 2018; 2019; 2020; 2021). The disturbance of another 33 settlement features was newly documented. Most of these can, once again, be dated to the Linear Pottery culture based on the collected archaeological material.

Petr Kos, Michal Přichystal

Lysice (okr. Blansko)

„Červenice“, parc. č. 6954, 6957, 6958, 6960, 6961.

Moravská malovaná keramika (neolit). Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Blanenska, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.4417364N, 16.5562278E; 49.4444133N, 16.5515378E

V rámci rekonstrukce plynovodní sítě mezi obcemi Bořitov a Lysice s odbočkou na Býkovice (akce: PROP MS Bořitov-Lysice-Býkovice), jejímž investorem byla firma GasNet, s.r.o., byly na všech katastrech zjištěny pozitivní situace (podrobněji viz k. ú. Bořitov v tomto oddíle).

V květnu 2021 bylo na katastru Lysic prozkoumáno ve 3 m širokém liniovém výkopu (obr. 13), v hloubce 30–40 cm pod orníci, několik skupin zahluobených objektů (obj. 504–513, 515–519), které patrně tvořily součást dosud neznámého pravěkého sídlištního areálu. Vzhledem k absenci datovatelných nálezů nelze však říci, zda všechny zjištěné objekty fungovaly současně. Objekty byly situovány ve 450 m dlouhém úseku v nadmořské výšce 349–353 m na jihozápadně orientovaném svahu zhruba 480 m nad Žerůtským potokem. První skupinu na jihovýchodním okraji zkoumaného úseku tvořily mělké kruhové sloupové jámy (obj. 504–513) o průměru 0,45–0,76 m a hloubce 0,1–0,5 m. Uvedené jámy se vyskytovaly v délce zhruba 63 m a místy tvořily řady. Z jejich výplně nebyly získány žádné nálezy. Zhruba uprostřed zkoumaného úseku se nacházel o samotě větší zahluobený objekt kruhového tvaru o průměru téměř 3 m a hloubce 0,7 m. Jeho JZ polovinu protínal starší výkop plynovodu a SV okraj zabíhal do profilu, takže nebyl prozkoumán celý. V jeho výplni byla objevena část menší hrncovité nádoby o výšce 12,5 cm, s mírně odsazeným hrdlem a plastickými, polokulovitými výčnělky na výduti, které nádobu datují bezpečně do mladšího neolitu (obr. 14).

Zhruba 150 m dál na severozápad se nacházel další osamocený zahluobený objekt 515 nepravidelného tvaru o šířce 1,92 m a hloubce 1 m. Objekt zabíhal do profilu výkopu, takže byl prozkoumán pouze z poloviny, z jeho výplně nebyl získán žádný nález. Poslední tři objekty (obj. 516, 517, 519) byly situovány 75 m severozápadně od objektu 515. Objekt 516 byl rozměrově i tvarově podobný objektu 518 a v jeho výplni byly kromě kamenů zjištěny drobné fragmenty tenkostěnné leštěné keramiky, které by mohly být datovatelné rovněž do mladšího neolitu. Objekt 517 představoval typickou kruhovou zásobní jámu s podhloubenými stěnami o průměru ústí 1,1 m a u dna dosahující průměru 1,66 m. Doprostřed dna byla zahluobena kruhová sloupová jáma (obj. 519) o průměru 0,3 m a hloubce 0,18 m. Z výplně objektu 517 pochází okrajový fragment šálku s oboustranně potuhovaným povrchem, který by mohl být mladší datace.

Pravděpodobně tak byla identifikována dosud neznámá sídlištní lokalita. Nelze ale ani vyloučit, že může být pokračovatelem rozsáhlého sídlištního areálu zjištěného při stavbě tzv. německé dálnice na „Příčnicích“ u Býkovic a na „Býkovkách“ u Bořitova (Bartík 2020, 81).

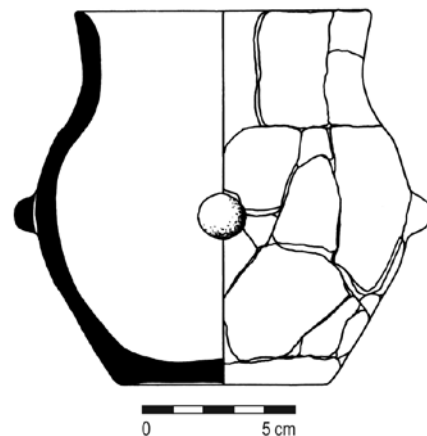
Literatura

Bartík, J. 2020: Příchod zemědělců. In: M. Novák (ed.): *Blanensko a Moravský kras v pravěku*. Blansko: Muzeum Blanenska, p. o., 57–89.

Obr. 13. Lysice. Pohled na liniovou skrývku a začištěný objekt 516. Foto M. Novák.

Fig. 13. Lysice. View of the linear trench and cleaned Feature 516. Photo by M. Novák.

Obr. 14. Lysice. Rekonstrukce keramické nádoby z objektu 518. Kresba M. Novák.

Fig. 14. Lysice. Reconstruction of the pottery vessel from Feature 518. Drawing by M. Novák.

Summary

Several groups of features (Feature 504–513, 515–519) of a previously unknown settlement area, probably datable to the Late Neolithic, were detected in a linear trench during a gas pipeline reconstruction in Lysice – “Červenice” field (Blansko District) (Fig. 13). A part of a smaller pot-like vessel with plastic decoration applied to its widest part was discovered in one of the excavated features (Fig. 14).

Marek Novák, Taťána Bártová Pavelková, Antonín Štrof

Mohelno (okr. Třebíč)

„Na Šibenici“, „Dlouhý“, „Nad Chobotem“.

Moravská malovaná keramika (neolit). Příkopové ohrazení. Sídliště. Geofyzikální průzkum. Plošný odkryv. Badatelský výzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1242814N, 16.1767050E; 49.1184642N, 16.1737731E; 49.1298339N, 16.1863486E

Od roku 2015, kdy byl v poloze Dukovany – „Vinohrádky“ objeven exploatačně-dílný areál na zpracování křemičitých zvětralín serpentinitu typu plazmy (Bartík et al. 2021), probíhají v širším okolí archeologické prospekce mapující distribuci této suroviny v průběhu paleolitu a neolitu. Ve snaze o zasazení fungování uvedeného areálu do přiléhající sídelní struktury byla věnována pozornost různým typům areálů situovaných v odlišných geografických polohách (respektive podílům plazmy v surovinových spektrech). Sledovány byly jak nížinné a výšinné areály (včetně pro neolit atypicky situovaných lokalit – např. Mohelno-Plevovce; Bartík et al. 2019), tak sídliště s doklady socio-kulturní architektury (rondely). Jako zásadní se pak jeví využit zejména lokality, jejichž chronologie osídlení je verifikována pomocí radiokarbonových dat. Na projektu se do značné míry podíleli i místní amatérští archeologové, kteří poskytli k analýze své bohaté nálezy soubory z povrchových prospekci. Tatáž skupina badatelů upozornila autory na koncentraci tří rondelů ležících na katastru Mohelna, které jsou od sebe vzdáleny jen několik stovek metrů. S ohledem na unikátnost této nálezové situace a bohatost získaného archeologického materiálu se studium uvedených socio-kulturních struktur postupně etablovalo jako samostatný výzkumný projekt. Mezi roky 2018–2021 bylo ve spolupráci s Ústavem archeologie a muzeologie (Masarykova univerzita) provedeno geofyzikální měření všech tří rondelů a jejich širšího zázemí. Na výsledky měření navázal v roce 2021 menší sondážní výzkum rondelu 1 a 2, jehož cílem bylo získat především vzorky na radiokarbonové datování a chronologicky signifikantní archeologický materiál. Datování všech rondelů a jejich vzájemných vztahů (možné současnosti), stejně jako vztahů s okolní sídelní strukturou se stalo jedním z hlavních cílů výše zmíněného projektu.

Rondel Mohelno 1

Rozlehlý sídlištní areál s dvojitým rondelem se rozprostírá na táhlém JV svahu v poloze označované jako „Panský žlíbek“ či také jako „Na Šibenici“. Nadmořská výška zde osciluje mezi 370 až 385 m. Rondel objevil na již v minulosti známé polykulturní neolitické lokalitě (k historii průzkumů viz Kuča et al. 2011, 214) Pavel Škrdla při analýze ortofotomap v roce 2007. V následujících dvou letech zde proběhl intenzivní povrchový průzkum a také geofyzikální prospekce, která se zaměřila jen na prostor rondelu a nejbližšího okolí. V roce 2011 pak byly publikovány první předběžné výsledky, které se však věnovaly nikoliv samotnému rondelu, ale spíše analýze získaného povrchového souboru (cf. Kuča et al. 2011). V dalších letech pokračovali v prospekci sídliště především P. Knotek, M. Vokáč, J. Kučová, M. Lengyel, S. Koláčny a manželé Škrdlovi. Na podzim 2020 byla na lokalitě provedena další geofyzikální prospekce s modernějším typem přístroje, a na rozdíl od prvního průzkumu byla tentokrát proměřena i větší část přiléhajícího sídliště. Kromě dvou příkopů rondelu přerušovaných čtyřmi paralelními vchody se podařilo na ploše 10,8 ha identifikovat několik stovek anomálií různého tvaru i velikosti, které je možné interpretovat jako potenciální archeologické objekty. Na základě nově získaných dat zde byly v roce 2021 položeny tři zjišťovací sondy. První dvě tvořily

řez vnitřním (obr. 15) i vnějším příkopem rondelu (orientovány v ose S–J), a to v blízkosti jižního vstupu. Třetí sonda pak byla situována do prostoru většího sídlištního objektu přiléhajícího k SV vstupu do rondelu. Oba příkopy rondelu mají hrotitý tvar, přičemž vnitřní příkop je výrazně hlubší než vnější a má také složitější sled uložení v jeho zásypu. Z obou příkopů se podařilo získat vzorky paleobotanického materiálu a fragmentů zvířecích kostí vhodné pro radiokarbonové datování. Odebrány byly rovněž vzorky na mikromorfologické a další přírodovědné analýzy. Získaný archeologický materiál pocházející ze špičky vnitřního příkopu dovoluje datovat rondel do kultury s moravskou malovanou keramikou, fáze MMK Ia ve smyslu relativní chronologie. Přesnější validaci doby formování jednotlivých facií výplně pak upřesní již vznikající sekvence radiokarbonových dat.

Rondel Mohelno 2

Druhý mohelenský rondel objevil v roce 2008 rovněž Pavel Škrdla při systematickém studiu ortosnímků zemského povrchu. Situován je v JV části polní tratě „Dlouhý“ v nadmořské výšce pohybující se mezi 385–388 m. Jedná se opět o pozvolna se k JV uklánějící svah táhlého hřebene vybíhajícího na západě z lesního celku „Doubrava“. Geofyzikální prospekci na ploše 5,7 ha se zde podařilo objevit kruhový areál sestávající z vnějšího příkopu kompletního obvodu, palisádového příkopu lemujícího příkop z vnitřní strany (zaznamenaného jen fragmentárně na JV a SZ straně rondelu) a vnitřního palisádového příkopu, který je patrný v JZ polovině půdorysu. Nelze vyloučit, že rondel nebyl dokončen. Zajímavý je v tomto ohledu vysoký počet přerušení vnějšího příkopu, kterých lze identifikovat sedm. Zatímco SZ a JV segment jsou kompaktní, SV je rozdělen na dva menší díly, a JZ dokonce na dva menší a jeden větší díl. Za regulérní vstupy však můžeme považovat pouze čtyři přerušení. Na výsledném magnetogramu si můžeme povšimnout také nápadné absence dalších sídlištních struktur v okolí rondelu. Anomálie interpretovatelné jako potenciální zahlučené objekty se vyskytují pouze v J a JZ okolí rondelu a jejich uspořádání do protáhlých struktur v pravidelných rozestupech (stavební jámy) indikuje jejich příslušnost k osídlení kultury s lineární keramikou, které zde bylo prokázáno výzkumem i povrchovými sběry (Knotková 2011, 30). Povrchovými průzkumy v prostoru rondelu se ale doposud nepodařilo získat nálezy indikující osídlení kultury s moravskou malovanou keramikou. První nálezy byly získány až v roce 2021, kdy byla v blízkosti jižního vstupu do rondelu (JV segment vnějšího příkopu) položena menší sonda, ze které byl vyzvednut nepočetný soubor keramiky datovatelný spolehlivě do kultury s moravskou malovanou keramikou. Přesnější dataci získané nálezy prozatím neumožňují. Sonda z důvodu vysoké časové náročnosti a souběhu s výzkumem rondelu Mohelno 1 nedosáhla dna příkopu, a proto bude třeba její exkavaci včetně dokumentace profilů a odběru vzorků dokončit v budoucnu.

Rondel Mohelno 3

Třetí rondel, Mohelno 3, se nachází v polní trati „Nad Chobotem“, někdy též označované jako „Horákovo“. Z geografického hlediska spočívá na rozhraní plochého návrší a mírného, k JV ukloněného svahu, ve vzdálenosti cca 180 m od Skřípinského potoka. Nadmořská výška se zde pohybuje okolo 350–355 m. Rondel objevil v roce 2015 P. Knotek a J. Kučová na leteckých snímcích dokumentujících nově zbudovanou vodní nádrž Mančalov, kde si povšimli odlišně zbarvených vegetačních příznaků. Existence zdejšího neolitického osídlení však byla známa již z předchozích povrchových sběrů (Kuča et al. 2007, 347). Podobných porostových příznaků, projevujících se odlišným zbarvením vegetace, si povšimli objevitelé taktéž bezprostředně po zveřejnění nových

Obr. 15. Mohelno. Pohled na sondu do vnitřního příkopu rondelu 1. Foto J. Bartík.

Fig. 15. Mohelno. Trench cutting the inner ditch of Rondel 1. Photo by J. Bartík.

ortofotomapa na serveru mapy.cz v roce 2016. Nezávisle na nich zjistil příznaky rondelu při letecké prospekci v roce 2015 také J. Kovárník (2020). Lokalita je již po více jak 15 let systematicky sledována formou povrchovým sběrů (především P. Knotek, M. Lengyel, M. Vokáč, M. Kuča a S. Koláčný), což se odrazilo v bohaté povrchové kolekci, která zahrnuje nejen velké množství reprezentativní keramiky (fáze MMK Ia), ale i štípané a broušené kamenné industrie. Geofyzikální průzkum v roce 2021 zde na ploše 7,2 ha identifikoval příkop rondelu přerušeno třemi vstupy (čtvrtý vstup mohl zaniknout pozdějším hloubením krátkého příkopu na JV okraji rondelu) a dvě jenom fragmentárně dochované linie palisádových příkopů vevnitř rondelu. Další příkopová ohrazení se nacházejí na ploše mimo rondel. Identifikovány zde byly také početné sídlištní jámy různého tvaru a velikosti, včetně protáhlých stavebních jam, které spolu s dvěma čtvercovými půdorysy a několika řadami kúlových jam indikují přítomnost nadzemních staveb. Zdejší sídliště je stejně jako v případě okolí rondelu Mohelno 1 polykulturní, přičemž doloženo je osídlení po takřka celý průběh neolitu od mladšího stupně kultury s lineární keramikou. Mezi sběrovým materiálem však jednoznačně dominují nálezy z mladého neolitu. Sondážní výzkum rondelu prozatím neproběhl. Jeho realizace, stejně jako průběžné zhodnocení dosavadních výsledků jsou v plánu v nadcházejících výzkumných sezónách.

Literatura

- Bartík, J., Škrdla, P., Cibulka, D., Vlach, M. 2021: Dukovany (okr. Třebíč). „Vinohrádky“. *Přehled výzkumů* 62(1), 192–193.
- Bartík, J., Škrdla, P., Novák, J. 2019: Mohelno-Plevovce v kontextu lokálního lengyelského osídlení a přírodního prostředí. *Přehled výzkumů* 60(1), 43–76.
- Knotková, J. 2011: *Kultura s lineární keramikou v Pooslaví a Pojhlaví na Třebíčsku*. Rkp. bakalářské diplomové práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Ústav archeologie a muzeologie. Uloženo: Ústav archeologie a muzeologie FF MU Brno. Dostupné také z: <https://is.muni.cz/th/qlq7x/>.
- Kovárník, J. 2020: *Mohelno 2, okr. Třebíč, rondel*. Rkp. nálezové zprávy, č. j. MTX202000593. [cit. 2022-03-28]. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202000593>.
- Kuča, M., Vokáč, M., Milo, P., Škrdla, P. 2011: Rondel na neolitickém sídlišti u Mohelna na jihozápadní Moravě. In: M. Popelka, R. Šmidtová (eds.): *Otázky neolitu a neolitu*

našich zemí – 2009. Sborník referátů z 28. zasedání badatelů pro výzkum neolitu a eneolitu (nejen) Čech, Moravy a Slovenska. Mělník 28. 9 – 1. 10. 2009. *Præhistorica XXIX*. Praha: Karolinum, 213–227.

Kuča, M., Vokáč, M., Prokeš, L. 2007: Mohelno (okr. Třebíč). *Přehled výzkumů* 48, 347.

Summary

Three multi-period Neolithic settlements (“Na Šibenici”, “Dlouhý”, “Nad Chobotem” fields) were gradually discovered in Mohelno (Třebíč District). An analysis of an orthophotograph of the surface identified the remnants of socio-cultural architecture – circular ditched enclosures, the so-called rondels of the Moravian Painted Ware culture. A geophysical measurement of all three rondels and their wider surroundings was taken in 2018–2021 in cooperation with the Department of Archaeology and Museology (Masaryk University). The results of the measurements were followed in 2021 by a minor test pit excavation of Rondel 1 (“Na Šibenici” field, Fig. 15) and Rondel 2 (“Dlouhý” field) aimed at collecting samples for radiocarbon dating and chronologically significant archaeological material that would establish the mutual chronological relationship of all three areas. The research will continue in the following seasons.

Jaroslav Bartík, Petr Knotek, Peter Milo, Tomáš Tencer,
Petr Škrdla, Milan Vokáč, Jaromír Kovárník, Marcel Lengyel,
Stanislav Koláčný, Jitka Kučová

Moravský Krumlov (okr. Znojmo)

„Na Červnicích“.

Kultura lineární keramiky, moravská malovaná keramika (neolit).
Sídlíště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Městské kulturní středisko Moravský Krumlov, p. o., – Městské muzeum.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0371219N, 16.3346397E

Na svahu s jihozápadním sklonem vybíhající od železniční trati byla v poloze „Na Červnicích“ objevena nová polykulturní lokalita. Nadmořská výška se zde pohybuje v rozmezí 260–270 m. Ve východní části lokality, u polní severojižní cesty vedoucí k bezejmennému potoku, byly identifikovány objekty kultury s moravskou malovanou keramikou. Získané nálezy tvoří nepočetnou typickou keramiku a štípanou kamennou industrii včetně čepky z obsidiánu. Západním směrem od místa nálezu se rozkládá sídliště kultury s lineární keramikou rovněž s málo četnou keramikou a štípanou kamennou industrií doprovázenou četnými pseudoartefakty a valouny rohovce. Svah vyúsťuje do místní části Durdice. Na jeho okraji bylo nalezeno keramiku doloženo osídlení z doby bronzové. Keramický materiál zatím neumožňuje bližší chronologické zařazení lokality, a proto bude nadále sledována.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

A new multi-period site was discovered on a southwest slope leading from a railway track in Moravský Krumlov – “Na Červnicích” field (Znojmo District). Moravian Painted Ware culture features were identified in the eastern part of the site, near a north-south agricultural road leading to an unnamed brook. The small number of collected finds include typical pottery and chipped stone industry containing a small obsidian blade. A Linear Pottery

culture settlement situated west of the find-spot also contains a small amount of pottery and chipped stone industry accompanied by numerous pseudo-artefacts and chert pebbles.

Martin Kuča

Mostkovice (okr. Prostějov)

Ul. Za Sokolovnou; „Benátská“, parc. č. 566/1, 667, 1327, 1329–1332, 1334, 1335.

Kultura lineární keramiky. Nález v druhotné poloze. Skupina/síť sond. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum a galerie v Prostějově, p. o., inv. č. 310.911–310.913, 320.606–320.611.

Lokalizace: WGS-84 – 49.4705322N, 17.0584008E

Ve dnech 29. října 2020 až 12. ledna 2021 probíhal archeologický dohled související s výstavbou inženýrských sítí pro 27 rodinných domů v poloze „Benátská“, k. ú. Mostkovice, okr. Prostějov (Fojtík 2021). Liniové výkopy určené pro pokládku inženýrských sítí protnulý mocnější vrstvu splachů ojediněle obsahujících keramiku staršího vývojového stupně kultury s lineární keramikou. Nálezy dokládají dosud neregistrované staroneolitické aktivity v této části mostkovického katastru a přináší cenný poznatek doplňující „archeologickou topografii“ již i tak nebývale bohatého pravěkého a raně historického osídlení mikroregionu Mostkovicka (cf. Fojtík 2013). K opětovnému zachycení vrstvy s neolitickými nálezy došlo i ve dnech 2. až 24. března 2021, kdy zde probíhal archeologický dohled související s výstavbou distribuční sítě nízkého napětí (AMČR).

Literatura

AMČR: Záznam M-202004503 [cit. 2022-03-25]. Archeologická mapa České republiky.

Fojtík, P. 2013: Pravěk a raně historické osídlení katastru obce Mostkovice, okr. Prostějov. *Střední Morava. Vlastivědná revue* 36, 45–74.

Fojtík, P. 2021: NZ Mostkovice, okr. Prostějov 2020–2021. „Infrastruktura Mostkovice (pro 27 RD)“. Rkp. nálezné zprávy, č. j. 351/21. Uloženo: archiv Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Summary

A thick colluvial layer containing sporadic fragments of pottery from the earlier phase of the Linear Pottery culture was repeatedly disturbed during the construction of underground utilities for 27 family houses in “Benátská” field (Prostějov District). This is an as yet unknown archaeological site.

Pavel Fojtík

Mouřínov (okr. Vyškov)

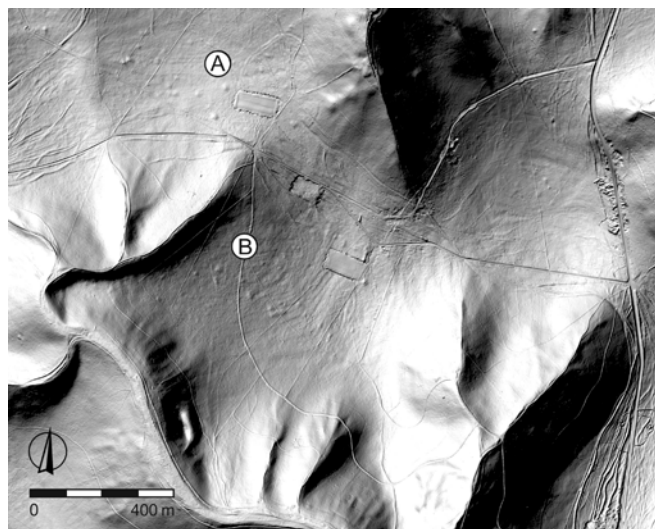
„Prostřední vrch“, „U Široké cesty“.

Lengyelská kultura. Výšinné sídliště. Mikrosondáž/vzorkovací sondáž. Průzkum. Uložení nálezu: po zpracování Muzeum Vyškovska, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1008678N, 17.0047781E; 49.0960208N, 17.0039733E

V roce 2021 pokračoval archeologický průzkum neolitického ohrazení v poloze Mouřínov – „Prostřední vrch“, které bylo identifikováno na lidarových snímcích a následně v terénu ověřeno E. Urbanem v roce 2020 (Čížmář et al. 2020). Kromě mapování

a zaměřování jednotlivých relikvů ohrazení s podporou GPS byla v tomto roce věnována pozornost také průzkumu širšího okolí fortifikace (obr. 16: A). Kombinována pak byla metoda predikce potencionálních zahloubených struktur na lidarových snímcích s jejich ověřením v terénu formou mikrosondáže. Takto se podařilo identifikovat několik nových terénních depresí s výskytem archeologického materiálu na plošině situované západně od ohrazení, ale především jižně od něj. Přibližně ve vzdálenosti 300 m od jižního okraje ohrazení bylo v trati „U Široké cesty“ objeveno několik nových archeologických struktur neolitického stáří, které se v terénu projevují buďto formou větších terénních depresí nebo útvary vymezenými změnou bylinného patra (obr. 16: B). Lokalita je situována na mírném jihozápadním svahu rozlehlého návrší s kótou 406 m n. m. Nadmořská výška samotného sídlištního areálu pak osciluje mezi 350 až 385 m. Sídlíště je ze tří stran chráněno prudkými stržemi, dobře přístupné je pouze po hřebenu ze severu. Nejbližším stabilním

Obr. 16. Mouřínov. Poloha lokality na lidarovém snímku terénu. A – „Prostřední vrch“, B – „U Široké cesty“. Autor E. Urban.

Fig. 16. Mouřínov. Location of the site on the Lidar terrain image. A – “Prostřední vrch”, B – “U Široké cesty”. Author E. Urban.

Obr. 17. Mouřínov. Objekt vymezený změnou bylinného patra. Foto E. Urban.

Fig. 17. Mouřínov. Feature defined by a change in vegetation. Photo E. Urban.

vodním zdrojem je pramen potoka Trkmanka vzdálený cca 1 km JJV směrem. V blízkém okolí se však nachází stopy po dalších sezónních vodotečích. Místo je aktuálně zalesněno vzrostlým dubovým lesem a v jeho podloží se nachází spraš a zvětralé pískovce. Zajímavým terénním reliktem (prozatím neznámého stáří) viditelným na lidarových snímcích i přímo v terénu jsou pozůstatky plužin táhnoucí se od vrcholu hřebene a končící na úrovni nově identifikovaných objektů (obr. 16).

Z výše uvedených struktur stojí za pozornost zejména obdélníkovité objekty (nejméně 4) prozatím blíže neznámé funkce, které jsou jen mírně zahloubeny, a od okolního terénu se vymezují změnou bylinného patra (obr. 17). Jejich délka pak může dosahovat až 20 m. Čtyři tyto objekty byly ověřovány formou drobné sondáže a všechny byly pozitivní na výskyt archeologického materiálu. Na základě ostré profilace některých keramických tvarů a přítomnosti drobných výčnělků typu sovi hlavičky může být zdejší osídlení datováno prozatím předběžně do počáteční fáze mladšího stupně kultury s moravskou malovanou keramikou. Z dalších typů plastické výzdoby byly doloženy výčnělky polokulovité, visle protáhlé a drobné nevýrazné, vázající se především na maximální výdutě pohárků z jemně plavené keramické hmoty. Některé střepy vykazují zbytky červeného monochromního nátěru. Z jedné ze struktur se podařilo odebrat také vzorky uhlíků, které by mohly datování zdejšího osídlení v budoucnu validovat. Kromě nálezů keramiky byla získána také štípaná industrie sestávající z několika ústěpů a čepelí ze silicitu krakovsko-čenstochovské jury a drobného jádra sekundárně využitého jako otloukač, zhotoveného z eratického silicitu. Kamenou industrii doplňuje ještě nález části břitové partie broušené sekerky z metabazitu typu Želešice.

Lokalita zřejmě utvářela společně s objekty a kruhovým ohrazením v nedaleké trati „Prostřední vrch“ jeden rozsáhlý sídlištní areál. Aktuálně je v prostoru Ždánického lesa zkoumáno několik dalších podobných výšinných poloh, z nichž některé obsahují rovněž relikt ohrazení. Před námi se tak otevírá zcela nový, doposud neznámý fenomén intenzivního lengyelského osídlení vrcholku Ždánického lesa, který si zaslouží další pozornost, a to jak z pohledu vědeckého přínosu, tak z pohledu památkové péče.

Literatura

Čížmář, I., Hajnalová, M., Martínek, J., Parma, D., Popelka, M., Urban, E. 2020: Nová pravěká ohrazení na Vyškovsku. Výsledky využití digitálních výškopisných modelů a terénní prospekce v roce 2020. *Pravěk* Nová řada 29, 193–208.

Summary

In 2021, archaeological research continued in a new Neolithic enclosure in Mouřínov – “Prostřední vrch” field (Vyškov District), which had been identified in Lidar images and subsequently verified in the field by E. Urban the previous year (Čížmář et al. 2020). Besides the mapping and surveying of the individual relicts of the enclosure with support of GPS, attention has focused this year on the examination of the wider surroundings of the fortification where new evidence of Lengyel culture occupation was discovered south of the enclosure in “U Široké cesty” field (Fig. 16). Besides the features (visible as larger oval-shaped depressions), at least four rectangular structures delimited from their neighbourhood by a change in the vegetation were identified (Fig. 17). The features were verified using test pits; the collected pottery material enables us to tentatively date the local occupation to the initial stage of the later phase of the Moravian Painted Ware culture.

Eliš Urban, Jaroslav Bartík

Napajedla (okr. Zlín)

„Prusinky“, parc. č. 2533/30.

Kultura lineární keramiky. Sídlíště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezů: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, p. o., inv. č. 462/21-101/1-19.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1516600N, 17.5295900E

Drobný záchraný výzkum při rozšíření zemědělského areálu „Prusinky“ ve stejnojmenné trati na k. ú. Napajedla odkryl několik objektů datovaných do starší fáze kultury s lineární keramikou. Zjištění koresponduje s předchozími akcemi provedenými na této lokalitě (naposledy I. Čížmář v roce 2012 – Geislerová, Parma 2013, 269).

Literatura

Geislerová, K., Parma, D. (eds.) 2013: *Výzkumy – Ausgrabungen 2005–2010*. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.

Summary

A minor rescue excavation during an extension of the “Prusinky” agricultural complex in a field bearing the same name in Napajedla (Zlín District) uncovered several features dated to the earlier phase of the Linear Pottery culture. The findings correspond to previous fieldwork carried out at the site (Geislerová, Parma 2013, 269).

Martin Paulus, Miroslav Popelka

Nedakonice (okr. Uherské Hradiště)

„Od Chrástí“.

Moravská malovaná keramika (neolit). Sídlíště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezů: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0435886N, 17.3748000E

Na jaře 2021 se při povrchových prospekcích terénu v poloze Nedakonice – „Od Chrástí“ podařilo získat nepočetnou kolekci nálezů indikující zde osídlení z období mladého neolitu. Získaná keramika není příliš reprezentativní, z určitelných střepů stojí za pozornost jen jedno drobné rohaté ouško s otvorem. Dále byly nalezeny tři štípané artefakty: ústěp s nesouvislou bilaterální retuší z eratického silicitu, drobný fragment čepele s příčnou šikmou retuší taktéž z eratického silicitu a meziální partie čepelky z obsidiánu. Broušenou industrii reprezentuje nález týlové partie sekeromlatu z porfyrického mikrodioritu zlomeného v místě provrtu. I přes omezenou výpovědní schopnost získaného materiálu došlo k rozšíření dosavadních poznatků o pravěkém osídlení v okolí Nedakonice.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

A small assemblage of finds was gathered during a surface survey in Nedakonice – “Od Chrástí” field (Uherské Hradiště District) in the spring of 2021, indicating Moravian Painted Ware culture occupation in the area.

Jaroslav Bartík

Nedakonice (okr. Uherské Hradiště)

„Přídanky“.

Kultura lineární keramiky, moravská malovaná keramika (neolit). Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0302500N, 17.3675300E

V průběhu záchraného archeologického výzkumu v trase hlavního tělesa nově budované dálnice D55 v úseku 5508 na trase Staré Město u Uherského Hradiště (okr. Uherské Hradiště) – Moravský Písek (okr. Hodonín) bylo v místě budoucí mimoúrovňové křižovatky Nedakonice (lokalita Nedakonice II) mimo jiné (viz oddíly Eneolit a Doba bronzová) ve východní části trati „Přídanky“ (na již z minulosti známé lokalitě, cf. Vaškových, Menoušková 2003) prozkoumáno také polykulturní neolitické sídliště. Kromě běžných sídlištních objektů datovatelných do období kultury s lineární keramikou se zde podařilo zachytit také kompletní půdorys nadzemní stavby předběžně přiřaditelné ke kultuře s moravskou malovanou keramikou. Půdorys domu sestává z křivé konstrukce, doplněné v jižní části základovými žlaby (obr. 18). Stavba má délku cca 30 m, šířku 8 m a orientována byla přibližně ve směru SV–JZ. Několik metrů východně od prozkoumaného půdorysu se nacházel ještě rozměrnější, avšak relativně mělký hliník datovatelný rovněž do mladšího neolitu.

Literatura

Vaškových, M., Menoušková, D. 2003: Nové poznatky k osídlení Uherskohradištska. *Slovácko* XLIV, 2002, 93–112.

Summary

A multi-period Neolithic site was discovered during a rescue excavation in Nedakonice – “Přídanky” field (Uherské Hradiště District) on the route of the main embankment of the newly built D55 motorway. Besides ordinary settlement features datable to the Linear Pottery culture period, the excavation also detected the complete layout of an above-ground structure that can be preliminarily associated with the Moravian Painted Ware culture (Fig. 18).

Miroslav Popelka, Marek Lečbych, Martin Paulus

Nenkovice (okr. Hodonín)

„Zadní louky“.

Moravská malovaná keramika (neolit). Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 48.9705944N, 16.9868222E

V průběhu předstihového průzkumu na trase VTL plynovodu Moravia (lokalita 2/21) bylo v poloze Nenkovice – „Zadní louky“ odkryto několik zahloubených objektů a větší exploatační jáma. Situace je možné přiřadit na základě početného materiálu ke kultuře s moravskou malovanou keramikou.

Literatura

Neuvejeno.

Summary

Several features and a larger clay pit were uncovered during a rescue excavation on the route of the Moravia high-pressure gas pipeline (site 2/21) in Nenkovice – “Zadní louky” field (Hodonín District). Based on the collected material, the archaeological contexts can be associated with the Moravian Painted Ware culture.

Ivan Čížmář

Obora (k. ú. Obora u Boskovic, okr. Blansko)

„Sedliska“.

Neolit. Sídliště. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: Technické muzeum v Brně.

Lokalizace: WGS-84 – 49.4611306N, 16.6065961E

V rámci terénní prospekce uskutečněné dne 18. 11. 2021 a zaměřené primárně na ověření přítomnosti raně středověké železářské produkce na katastru obce Obora, byla v trati „Sedliska“ získána i menší kolekce neolitické štípané industrie. Soubor sestává ze čtyř artefaktů, přičemž ve všech případech jde

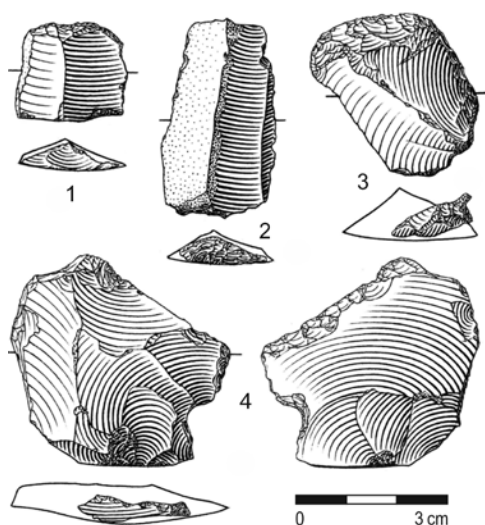
Obr. 18. Nedakonice. Letecký snímek půdorysu domu. Foto Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Fig. 18. Nedakonice. Aerial photo of the house layout. Photo by Institute for Archaeological Heritage, Brno.

o nástroje. Identifikováno bylo škrabadlo na meziálním zlomku čepele s laterální kůrou z eratického silicitu (obr. 19: 1), do šeda přepálená čepel s laterální kůrou, odlomenou proximální i distální částí a příčnou retuší na distálním konci (obr. 19: 2), úštěpové škrabadlo s laterální retuší na pravém boku z lokálního spongolitu (obr. 19: 3) a masivní preparační úštěp s vrubem a příčnou šikmou retuší (obr. 19: 4) zhotovený z eratického silicitu. Výše popsané nálezy souvisejí s největší pravděpodobností se sídlištěm kultury s moravskou malovanou keramikou, které je v této trati uváděno ve starších pramenech (Procházka, Štof 1986, 59).

Literatura

Procházka, R., Štof, A. 1986: Železářská sídliště u Jablonan. *Regionální sborník okresu Blansko* 86, 59–64.

Obr. 19. Obora. Štípané artefakty. Kresba J. Brenner.

Fig. 19. Obora. Chipped artefacts. Drawing by J. Brenner.

Summary

A small assemblage of Neolithic chipped industry (Fig. 19), most probably datable to the Moravian Painted Ware culture period, was gathered during a surface survey focused on verifying the presence of early medieval smelting production in Obora – “Sedliska” field (Blansko District).

Roman Mikulec, Jaroslav Bartík, Michal Hlavica

Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc)

Ul. Na Stráni; „Pod Hřbitovem“, parc. č. 949/1.

Kultura lineární keramiky. Sídliště. Vertikální řez. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.5664683N, 17.2345556E

V listopadu 2021 ověřovali a zdokumentovali pracovníci Archeologického centra Olomouc, p. o., při stavbě bytového domu profil soujámí datovaného do období kultury s lineární keramikou. Lokalita leží na mírném svahu obráceném k severu v nadmořské výšce 221 m.

Literatura

Neuveveno.

Summary

In November 2021, the staff of the Archaeological Centre Olomouc sampled and documented a multiple pit profile datable to the Linear Pottery culture period during the construction of an apartment house in Na Stráni Street in Olomouc (Olomouc District).

Marek Kalábek

Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc)

Ul. Zdeňka Kučery; „Zahrady“, parc. č. 533/236, 533/181.

Kultura lineární keramiky. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.5737353N, 17.2391769E

V březnu a červenci 2021 provedli pracovníci Archeologického centra Olomouc, p. o., záchranný výzkum polykulturní lokality na stavbě budoucího rodinného domu a nových komunikací v Olomouci-Slavoníně. Lokalita leží na mírném svahu obráceném k východu s nadmořskou výškou 214 m. Výzkumy navázaly na předchozí aktivity v letech 2004, 2008, 2013, 2016, 2017, 2018 a 2020 (Hadrava 2020; Kalábek 2004; 2014; 2016; 2017; 2018a; 2018b; 2021a; 2021b; 2021c; Kalábek, Šín 2019a; 2019b; 2019c; Vránová 2009). Na skryté ploše o velikosti 0,7 ha bylo prozkoumáno 170 sídlištních objektů datovaných do neolitu (kultura s lineární keramikou), eneolitu (jordanovská kultura) a tři žárové hroby z období kultury popelnicových polí. Kromě běžných sídlištních objektů zde byla zdokumentována také část dlouhého domu pětiřadé sloupové konstrukce (struktura 23) o rozměrech 13 × 6,4 m a orientaci SV-JZ (obr. 20).

Literatura

Hadrava, V. 2020: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 61(1), 170–171.

Kalábek, M. 2004: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 45, 145.

Kalábek, M. 2014: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 55(1), 184.

Kalábek, M. 2016: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 56(1), 184.

Kalábek, M. 2017: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 58(1), 164.

Kalábek, M. 2018a: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 59(1), 150–151.

Kalábek, M. 2018b: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 59(1), 170–171.

Kalábek, M. 2021a: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 62(1), 217.

Kalábek, M. 2021b: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 62(1), 246.

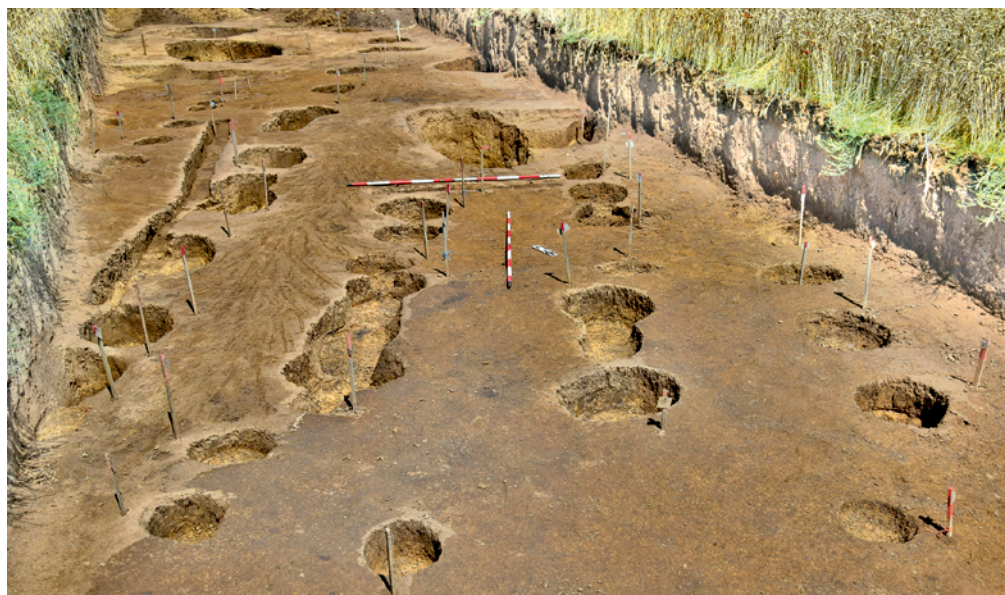
Kalábek, M. 2021c: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 62(2), 242.

Kalábek, M., Šín, L. 2019a: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 60(1), 196–197.

Kalábek, M., Šín, L. 2019b: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 60(1), 220.

Kalábek, M., Šín, L. 2019c: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 60(1), 238.

Vránová, V. 2009: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 50, 271–272.

Obr. 20. Olomouc-Slavonín. Půdorys dlouhého domu kultury s lineární keramikou. Foto M. Kalábek.

Fig. 20. Olomouc-Slavonín. Layout of the Linear Pottery longhouse. Photo by M. Kalábek.

Summary

A rescue excavation of a multi-period site was carried out during the construction of a family house and new roads in “Zahrady” field in Olomouc-Slavonín (Olomouc District) in 2021. Besides ordinary settlement features of the Linear Pottery culture period, it also documented part of a longhouse with a five-line post design (Structure 23; Fig. 20).

Marek Kalábek

Oslavany (k. ú. Padochov, okr. Brno-venkov)

Intravilán, parc. č. 55/1, 55/18–55/21, 55/25.

Kultura lineární keramiky. Sídliště. Plošný odkryv.

Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum, inv. č. 218681–218990.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1333472N, 16.3530694E

Lokalita se nachází v intravilánu Padochova (místní část Oslavan) mezi hlavní silnicí vedoucí na Oslavany a prodejnou potravin Nalko. Během plošné skrývky pro výstavbu nových řadových domů bylo identifikováno celkem šest sídlištních jam, které bylo možné na základě nalezených fragmentů keramických nádob datovat do období kultury s lineární keramikou. Kromě keramiky obsahovaly výplně objektů také kamennou industrii (štípanou, broušenou i makrolitickou), zvířecí kosti a mazanici. Podle výzdoby a charakteru keramické hmoty lze usuzovat, že zde osídlení existovalo v průběhu staršího i mladšího stupně kultury s lineární keramikou. Vyloučit nelze ani možnou souvislost zkoumaného sídliště s hroby stejné datace, které byly objeveny v prostoru sokolského cvičiště asi 200 m severozápadně od zájmové plochy (Košťálek 1989, 49).

Literatura

Košťálek, P. 1989: Katalog nálezů z období neolitu. In: L. Belcredi et al.: *Archeologické lokality a nálezy okresu Brno-venkov*. Brno: Okresní muzeum Brno-venkov, 33–60.

Summary

Remnants of what was apparently a multi-phase Linear Pottery culture settlement were discovered during an area excavation for the construction of terraced houses in Padochov (a part of Oslavany, Brno-Country District).

Alžběta Čerevková, Katarína Bučová Čerňavová

Ostrožská Lhota (okr. Uherské Hradiště)

„Mezi Žleby“, parc. č. 5769.

Kultura lineární keramiky. Neurčený areál. Povrchový sběr.

Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 48.9777956N, 17.4839528E

Při budování nového rybníka v poloze Ostrožská Lhota – „Mezi Žleby“ došlo k mechanickému odstranění archeologických vrstev, které se nepodařilo při archeologickém dohledu v místě stavby zachytit. Na výsypce hlíny umístěné několik set metrů od samotné stavby byla provedena dohledávka movitých artefaktů formou sběrů a prospekce za pomoci detektorů kovů. Podařilo se tak získat mimo jiné soubor nálezů obsahující několik střepů keramických nádob datovaných do neolitu, nejméně jeden z nich je pak možné přisuzovat kultuře s lineární keramikou (AMČR).

Literatura

AMČR: Záznam M-202105939 [cit. 2022-03-25]. Archeologická mapa České republiky.

Summary

Several pottery fragments dated to the Neolithic, with at least one associated with the Linear Pottery culture, were gathered in a minor rescue excavation in 2021 brought about by the construction of a pond in Ostrožská Lhota – “Mezi Žleby” field (Uherské Hradiště District).

Zdeněk Kuchař

Polešovice (okr. Uherské Hradiště)**„Nivy“, jihovýchodně od zemědělského družstva.**

Neolit, kultura lineární keramiky, lengyelská kultura, mladší neolit/časný eneolit. Sídliště, nález v druhotné poloze. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0171600N, 17.3556000E

V průběhu záchranného archeologického výzkumu v trase hlavního tělesa nově budované dálnice D55 v úseku 5508 na trase Staré Město u Uherského Hradiště (okr. Uherské Hradiště) – Moravský Písek (okr. Hodonín) bylo na lokalitě „Nivy“ do konce roku 2021 prozkoumáno velké množství archeologických objektů (viz oddíly Eneolit, Doba bronzová, Doba železná; oddíl Středověk a novověk v přípravě), mezi nimiž byla doložena také neolitická sídlištní komponenta reprezentující kultury s lineární keramikou, lengyelský kulturní komplex a kulturu jordanovskou. Lokalita „Nivy“ společně s navazující tratí „Torštot“ byla známa již na počátku 20. století (Červinka 1902, 99, 220; 1928, 173, 181), soustavně je pak zkoumána v souvislosti s rozšiřováním polešovické pískovny od roku 1999 (Čižmář, Geislerová 2006, 248–249; Geislerová, Parma 2013, 273–275; 2018, 282–283).

Literatura

- Červinka, I. L. 1902: *Morava za pravěku*. Vlastivěda moravská. I. Země a lid, svazek II. Brno: Musejní spolek.
- Červinka, I. L. 1928: *Slované na Moravě a říše Velkomoravská*. Brno: nákladem Pravěku.
- Čižmář, M., Geislerová, K. (eds.) 2006: *Výzkumy – Ausgrabungen 1999–2004*. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.
- Geislerová, K., Parma, D. (eds.) 2013: *Výzkumy – Ausgrabungen 2005–2010*. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.
- Geislerová, K., Parma, D. (eds.) 2018: *Výzkumy – Ausgrabungen 2011–2016*. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.

Summary

Part of a previously known multi-period settlement was examined in 2021 during a rescue excavation on the route of the newly built D55 motorway in Polešovice – “Nivy” field (Uherské Hradiště District). Linear Pottery culture, Lengyel culture complex and Jordanów culture occupation were documented in the examined area.

Miroslav Popelka, Martin Paulus, Marek Lečbych

Polešovice (okr. Uherské Hradiště)**Obecní pískovna, „Nivy“.**

Kultura lineární keramiky. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0182169N, 17.3503367E

Při pokračování pravidelného záchranného výzkumu v polešovické pískovně byla v roce 2021 prozkoumána další část polykulturního sídliště (viz oddíl Doba bronzová). Většina prozkoumaných objektů patřila neolitickému horizontu zdejšího osídlení (cf. Lečbych 2014). Kromě stop nadzemních konstrukcí

v podobě sloupových či kůlových jam, bylo zdokumentováno také několik rozsáhlejších objektů – stavebních jam. Na základě vyzvednutých zlomků keramických nádob náleží uvedené objekty nejstarší fázi kultury s lineární keramikou. Vedle keramických nálezů se podařilo získat také několik kamenných nástrojů, zahrnujících jak štípané artefakty, tak kamenné brousky a fragmenty zrnotěrek. Nejvýznamnějším objevem je nález zlomku lidské plastiky s překvapivou mírou ztvárněného detailu. Předpokládáme, že postupné odkrývání tohoto nejstaršího horizontu osídlení bude probíhat i v následujících letech.

Literatura

Lečbych, M. 2014: Polešovice (okr. Uherské Hradiště). *Přehled výzkumů* 55(1), 212–213.

Summary

Another part of a multi-period settlement was examined in 2021 in a continuation of a regular rescue excavation in the Polešovice sand quarry in “Nivy” field (Uherské Hradiště District). Several features from the earlier phase of the Linear Pottery culture were documented during the rescue excavation. A fragment of an anthropomorphic sculpture was found in one of the features.

Marek Lečbych

Popůvky (k. ú. Popůvky u Brna, okr. Brno-venkov)**„Kopaniny“, parc. č. 357/1.**

Lengyelská kultura. Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u autora.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1750958N, 16.4727517E

Nově objevená lokalita se nachází poblíž jižního okraje katastrálního území Popůvek u Brna. Mezi lesy s názvy Lísek a Obůrka je v severojižním směru vymýcen úzký pruh, který je zemědělsky obhospodařován. Na rozdíl od okolního zalesněného terénu je zde svah mírný, orientovaný k východu. S ohledem na výrazné neolitické osídlení okolní krajiny zde byla provedena zjišťovací povrchová prospekce s pozitivním výsledkem. Na poli bylo nalezeno především několik desítek kusů štípané industrie. Použitými surovinami jsou zejména rohovec typu Krumlovský les, ojediněle byly nalezeny artefakty z obsidiánu a čokoládového silicitu. Z broušené industrie byl nalezen jeden vývrtek z amfibolického dioritu a fragment sekeromlatu ze zeleného metabazitu (typu Želešice?). Keramické nálezy jsou poměrně nevýrazné, ojediněle byl nalezen fragment s typickým lengyelským výčnělkem. Především s ohledem na surovinové složení kamenné industrie lze celý soubor nepochybně označit za lengyelský. Přítomnost obsidiánu a čokoládového silicitu pak naznačuje možnost datování do staršího stupně.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

A new Lengyel culture site with finds that primarily include chipped and polished artefacts and sporadic pottery fragments was discovered by a surface survey in Popůvky u Brna – “Kopaniny” field (Brno-Country District).

František Trampota

Postřelmov (okr. Šumperk)**„U Kapličky“.**

Kultura lineární keramiky. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.9132917N, 16.9159944E; 49.9132306N, 16.9145222E; 49.9138194N, 16.9158500E; 49.9138528N, 16.9140972E

V průběhu dubna a května roku 2021 provedli pracovníci Archeologického centra Olomouc, p. o., záchraný archeologický výzkum na lokalitě Postřelmov – „U Kapličky“, během kterého byly zachyceny stopy osídlení z mladší doby kamenné. Výzkum byl vyvolán stavbou I/44 Bludov – obchvat. Lokalita se nacházela na poli severně od intravilánu obce, v rovinatém terénu s nadmořskou výškou 286–287 m. Východním směrem protéká ve vzdálenosti zhruba 820 m od lokality řeka Morava, cca 600 m Chromečský náhon a zhruba 900 m západně Postřelmovský potok.

Skrývka ornice těžkou technikou v podmáčeném terénu značně poničila na několika úsecích lokality terén a ztížila identifikaci archeologických objektů. Zásyp objektů byl převážně světle šedý jílovitý a špatně rozlišitelný od světlého jílovitého podloží. Na lokalitě bylo prozkoumáno a zdokumentováno 56 neolitických objektů (sídlištních jam a kůlových jamek) náležejících kultuře s lineární keramikou. Pouze v jednom případě se podařilo zachytit náznak pravoúhlé nadzemní struktury tvořící nároží vymezené 6 kůlovými jamkami. Zejména ze zásypů dvou velkých jam byl získán početný soubor keramických zlomků a štípané kamenné industrie.

Zkoumaná lokalita se nacházela v prostoru budoucí velké křižovatky a skryta byla plocha i v jejím západním a severním sousedství. Těmito směry však již nebyly zachyceny žádné nálezové situace ani artefakty. Naopak jižním směrem s lokalitou těsně souvisí místní cesta vedoucí od ulice Žerotínova ke kapličce sv. Prokopa. Během její stavby zde byl v roce 2015 proveden záchraný archeologický výzkum firmou Archæa Olomouc z. ú., během kterého byly zachyceny sídlištní objekty datované rovněž do staršího neolitu (Lafková 2016). Na základě těchto dat se domníváme, že archeologickým výzkumem v roce 2021 se na lokalitě Postřelmov – „U Kapličky“ podařilo zachytit severní okraj sídlištního areálu kultury s lineární keramikou.

Literatura

Lafková, H. 2016: Postřelmov (okr. Šumperk). *Přehled výzkumů* 57(1), 173.

Summary

During a rescue archaeological excavation at the Postřelmov – “U Kapličky site” (Šumperk District), 56 settlement features (pits and stakeholes) were excavated. The features are dated to the Neolithic Linear Pottery culture. Numerous sets of pottery fragments and chipped industry were mainly obtained from the backfills of two large pits.

Vendula Vránová

Prštice (okr. Brno-venkov)**„Padělky“.**

Neolit-eneolit. Ojedinelé artefakty. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Městské kulturní středisko Moravský Krumlov, p. o., – Městské muzeum.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1229269N, 16.4798222E

Na levé straně silnice ze směru od obce Radostice k Pršticím bylo v blízkosti kóty 330 m n. m. povrchovým průzkumem získáno několik kusů štípané kamenné industrie. Menší kolekce sestává z čepele (rohovec typu Krumlovský les, varieta I), úštěpu s místní retuší (rohovec typu Krumlovský les, varieta II), korového úštěpu (rohovec typu Krumlovský les, varieta II) a z drobného úštěpu (přepálený silicit). Keramika nebyla zaznamenána, a proto je soubor datován prozatím pouze rámcově do neolitu až eneolitu. Z uvedených polohy se jedná o první doklady pravěkých aktivit.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

Several pieces of Neolithic–Eneolithic chipped industry made mostly from Krumlovský les chert were gathered during a surface survey in Prštice – “Padělky” field (Brno-Country District) situated on the left of the road from Radostice, near a spot-height of 330 m above sea level. This is the first evidence of prehistoric activity in this area.

Martin Kuča

Rosice (k. ú. Rosice u Brna, okr. Brno-venkov)**„Okrouhlík“.**

Neolit-eneolit. Ojedinelý artefakt. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: Městské kulturní středisko Moravský Krumlov, p. o., – Městské muzeum.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2004522N, 16.3660536E

V polní trati „Okrouhlík“ v jihovýchodním cípu stejnojmenné kóty 454 m n. m. byl povrchovým sběrem získán úštěp ze silicitu krakovsko-čenstochovské jury. Nadmořská výška nálezu je cca 330 m. Výhodná poloha nad soutokem Bobravy a bezjmenného potoka je potenciálně vhodná pro pravěké osídlení. Poloha proto bude dále sledována. Z prostoru lesa výše po svahu byl nedávno publikován depot bronzových nápažníků (Čižmář, Parma 2020).

Literatura

Čižmář, I., Parma, D. 2020: Je libo 3, 6 nebo 12? Depot bronzových nápažníků z Rosic (okr. Brno-venkov). *Musaica archaeologica* 5(2), 63–77.

Summary

An isolated flake of Kraków-Częstochowa Jurassic silicite was gathered by surface collection in Rosice – “Okrouhlík” field (Brno-Country District) on the south-eastern edge of a spot-height of 454 m above sea level. The advantageous position over the confluence of the River Bobrava and an unknown stream is potentially suitable for prehistoric occupation. Therefore, the area will remain under observation.

Martin Kuča

Říčany (k. ú. Říčany u Brna, okr. Brno-venkov)**Ul. Zahradní; intravilán, parc. č. 323/1, 323/2, 323/3.**

Kultura lineární keramiky. Sídliště. Skupina/síť sond. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Moravské zemské muzeum.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2142683N, 16.3968533E

Při hloubení základových výkopů pro výstavbu rodinných domů v obci Říčany u Brna byly zachyceny relikty pravděpodobně sídlištní jámy, která obsahovala zlomky keramických nádob a zvířecí kosti. Podle charakteru keramické hmoty lze nálezy rámcově datovat do období neolitu, zřejmě kultury s lineární keramikou. Osídlení této kultury bylo zjištěno již dříve, rovněž ve východní části katastru obce (Košťuřík 1989, 51) a dále zde byly v nedávné době doloženy také aktivity z doby bronzové (Hájek, Dytrych 2018).

Literatura

Košťuřík, P. 1989: Katalog nálezů z období neolitu. In: L. Belcredi et al.: *Archeologické lokality a nálezy okresu Brno-venkov*. Brno: Okresní muzeum Brno-venkov, 33–60.

Hájek, Z., Dytrych, J. 2018: Říčany (k. ú. Říčany u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 59(1), 179.

Summary

Evidence of Linear Pottery culture occupation was discovered during the construction of new family houses in Zahradní Street in Říčany u Brna (Brno-Country District), extending the knowledge of the intensity of the prehistoric activity in this cadastral area.

Alžběta Čerevková, Katarína Bučová Čerňavová

Silůvky (okr. Brno-venkov)**„Vinohradské padělky“.**

Moravská malovaná keramika (neolit). Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Městské kulturní středisko Moravský Krumlov, p. o., – Městské muzeum.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0978964N, 16.4605103E

Povrchovým průzkumem v trati „Vinohradské padělky“ byla objevena nová lokalita kultury s moravskou malovanou keramikou. Jedná se o příkrý svah s východním sklonem vybíhající z kóty Babí hora (352 m n. m.) nad soutokem občasné vodoteče s potokem Šatava. Samotná lokalita se rozkládá v rozmezí nadmořských výšek 260–270 m.

Povrchový soubor sestává především ze štípané kamenné industrie včetně několika patinovaných kusů a artefaktu s plošnou retuší (viz oddíly Paleolit, Eneolit). Nálezy keramiky jsou velmi sporadické a neobsahují žádné chronologicky citlivé znaky. Zaoblený okraj z mísy zařazuje materiál do období kultury s moravskou malovanou keramikou. Štípaná industrie se skládá z nepravidelných a čepelových jader často s přítomností kůry (rohovec typu Krumlovský les, varieta II – 5 ks, přepálený silicit – 1 ks), tří čepelí (z toho jedna vodící a jedna zlomená; rohovec typu Krumlovský les, varieta II – 2 ks a rohovec typu Krumlovský les, varieta I – 1 ks), 22 ústěpů (často se zbytky kůry; rohovec typu Krumlovský les, varieta II – 19 ks, přepálený rohovec typu Krumlovský les – 2 ks a přepálený silicit 1 ks) a dvou nástrojů – čepelí s příčnou retuší (rohovec typu Krumlovský les, varieta II). Broušená industrie je zastoupena polotovarem kopytovitého nástroje a dalšími dvěma zlomky suroviny, vše z metabazitu typu Želešice. Z polohy „Vinohradské padělky“ se jedná o první pravěké nálezy.

Literatura

Neuvezeno.

Summary

A new prehistoric site was discovered in Silůvky – “Vinohradské padělky” field (Brno-Country District) by a surface survey. This mainly yielded an assemblage of chipped stone industry made mostly from Krumlovský les chert. The rounded rim of a bowl associates the gathered material with the Moravian Painted Ware culture period.

Martin Kuča

Tetčice (okr. Brno-venkov)**„Záhumenice“.**

Neolit. Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Městské kulturní středisko Moravský Krumlov, p. o., – Městské muzeum.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1694858N, 16.4014406E

Během podzimních měsíců roku 2021 byla při fotografování obce náhodně nalezena M. Kučou v poloze „Záhumenice“ broušená kamenná industrie. Jedná se o plochu sekeru s poškozeným ostřím. Zachovaná délka artefaktu činí 8,2 cm, maximální šířka dosahuje 4,6 cm, a maximální tloušťka 1,5 cm. Makroskopicky byla použita surovina určena jako metabazit typu Jizerské hory.

Podle revize archeologických poznatků bylo zjištěno, že lokalita je známa z povrchových sběrů Z. Hájka, jen doposud nebyla uvedena do literatury (poslední revize viz Hájek ed. 2015). Materiál z povrchových průzkumů obsahuje zlomky keramiky a nepočetnou kamennou industrii. Keramika je zhotovena z bahnitě nebo jemně plavené hmoty. Většina keramických nálezů je ve značně fragmentárním stavu. Jen velmi malá část keramiky nese výzdobu, která je provedena liniemi a notami. Štípanou kamennou industrii reprezentuje čepel z rohovce typu Krumlovský les, varieta II a broušenou menší kamenná sekerka s rovným ostřím ze suroviny taktéž severočeské provenience. Lokalitu lze chronologicky zařadit do II. stupně kultury s lineární keramikou.

Literatura

Hájek, Z. (ed.), Balcárková, A., Čerevková, A., Čížmářová, J., Koubková, H., Měchurová, Z., Nerudová, Z., Salaš, M. 2015: *Tetčice. Archeologické doklady lidských aktivit na katastru obce a blízkého okolí*. Tetčice: Moravské zemské muzeum.

Summary

Surface surveys of the as yet unpublished site in Tetčice – “Záhumenice” field (Brno-Country District) yielded stone industry and pottery finds datable to the later phase of the Linear Pottery culture.

Martin Kuča, Zdeněk Hájek

Troubsko (okr. Brno-venkov)**Ul. Za Farou, parc. č. 220–222, 223/1, 225/1, 225/4–225/6.**

Neolit–eneolit. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum.

Uložení nálezu: Moravské zemské muzeum, inv. č. 219229–219232.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1702633N, 16.5134978E

Záchranný archeologický výzkum byl realizován v souvislosti s výstavbou výrobně skladovacího areálu v prostoru bývalých agrárních a agroturistických zařízení při severním okraji intravilánu Troubska. Během výzkumu byly zachyceny tři rozměrné sídlištní objekty, které obsahovaly jen několik atypických zlomků keramických nádob z hrubého těsta s velmi nekvalitním výpalem. Lokalitu je proto možné zařadit pouze rámcově do období neolitu až eneolitu. Kromě keramiky se objevily sporadické a velmi fragmentární nálezy mazanice a zvířecích kostí. Doklady pravěkého osídlení se v okolí lokality poměrně hojně vyskytují (cf. Košťálek 1989, s. 53; Hájek 2017; Kala, Přichystal 2019, Kos 2005, Přichystal 2018a; 2018b; 2018c; 2019). V případě rozšíření stávajícího výrobně skladovacího areálu nelze vyloučit další pozitivní situace.

Literatura**Hájek, Z. 2017:** Troubsko (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 58(1), 246–247.**Kala, J., Přichystal, M. 2019:** Troubsko (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 60(1), 201–202.**Kos, P. 2005:** Troubsko (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 47, 238–239.**Košťálek, P. 1989:** Katalog nálezů z období neolitu. In: L. Belcredi et al.: *Archeologické lokality a nálezy okresu Brno-venkov*. Brno: Okresní muzeum Brno-venkov, 33–60.**Přichystal, M. 2018a:** Troubsko (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 59(1), 182.**Přichystal, M. 2018b:** Troubsko (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 59(1), 200.**Přichystal, M. 2018c:** Troubsko (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 59(2), 272–273.**Přichystal, M. 2019:** Troubsko (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 60(1), 244.**Summary**

Archaeological contexts documenting the presence of prehistoric occupation were discovered during a rescue excavation near Za Farou Street in Troubsko (Brno-Country District). Three large features were identified, which contained material only generally datable to the Neolithic or Eneolithic.

Alžběta Čerevková, Katarína Bučová Čerňavová

Vanovice (k. ú. Drválovice, okr. Blansko)**„U Suchých“.**

Neolit–eneolit. Náhodný zásah/nález. Povrchový sběr. Průzkum.

Uložení nálezu: Muzeum regionu Boskovicka, p. o.

Lokalizace: W

Opatovice, bylo zjištěno množství pozitivních archeologických situací. Při záchranném archeologickém výzkumu v květnu a červnu 2021 zde bylo prozkoumáno v 10 m širokém liniovém výkopu 80 zahloubených objektů, které se rýsovaly v hloubce 20–40 cm pod ornici. Jedná se o část dosud neznámého sídlištního areálu umístěného ve druhé čtvrtině z celkové skryté plochy o délce 300 m. Po začistění celé plochy se objevilo několik stavebních jam, velké množství sloupových jam a jamek a dalších sídlištních objektů. Skupiny sloupových jam uspořádané v pěti řadách (resp. ve čtyřech) doprovázené podlouhlými stavebními jámami po delších stranách tvoří součást konstrukce dvou dlouhých domů (obj. 528–544, 547–549, 552–559, 562–571), orientovaných v delší ose SV–JZ. V jednom případě se pravděpodobně povedlo zdokumentovat severní stěnu domu. Hloubka sloupových jam se pohybovala od 10 do 40 cm. Nemnohé keramické nálezy s notovou výzdobou, konstrukce i stavební jámy datují odkryté archeologické situace do období kultury s lineární keramikou. V minulosti byly některé ze zkoumaných objektů porušeny melioračními pracemi (obj. 504, 525). Jedním z nich je i sídlištní jáma (obj. 504) patřící dle nalezeného keramického materiálu opatřeného plastickými výčnělky do období mladšího neolitu. Zda k danému období náleží i sídlištní jámy v okolí nelze s určitostí říci, protože postrádají jakýkoliv datovatelný materiál. Při prozkoumání dotčené plochy byl zachycen JV a SZ okraj osídlení, který velmi dobře koresponduje se změnou podloží. Zatímco neolitické osídlení se váže na jílovo-písčité podloží, mimo něj přechází podloží do šterku s příměsí jílu, až ve šterk. Kromě keramických nálezů byly při výzkumu získány i fragmenty kamenné broušené a štípané industrie, zbytky mazanice (zejména z prostoru sloupových jam) a vzorky uhlíků.

Dosavadní neolitické nálezy z Velkých Opatovic pocházejí jak z ojedinělých nálezů, tak ze starších výzkumů sídlištních jam (Mackerle 1952).

Literatura

Mackerle, J. 1952: *Stará sídelní oblast severozápadní Moravy*. Rkp.

Uloženo: knihovna Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i., signatura R 93.

Summary

Previously unknown settlement areas from the Linear Pottery and Moravian Painted Ware culture periods were detected in connection with the construction of a new road and underground utilities in Velké Opatovice – “Hliníky” (Blansko District). Two longhouse layouts were examined in addition to ordinary settlement pits.

Taťána Bártová Pavelková, Marek Novák, Antonín Štrof

Vémyslice (okr. Znojmo)

„U Pískovny“.

Neolit. Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u nálezce.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0268097N, 16.2358269E

V poloze „U Pískovny“ západně obce Vémyslice byla objevena nová lokalita kultury s moravskou malovanou keramikou. Sídliště se rozkládá na mírném svahu s východním sklonem vybihající z kóty 360 m, v nadmořské výšce 280 m kolem polní cesty směřující od místního hřbitova. Část lokality východně od

Zdounky (okr. Kroměříž)

„U Kaple“, parc. č. 1057/10.

Kultura lineární keramiky. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Kroměřížska, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2273300N, 17.3290600E

V trati „U Kaple“ na k. ú. Zdounky vznikala v roce 2021 nová infrastruktura pro budování satelitu rodinných domů v jižní části ulice Cvrčovská. Součástí výstavby byl také záchranný archeologický výzkum, při kterém bylo doloženo v horních partiích svahu sídliště staršího stupně kultury s lineární keramikou a prozatím blíže nedatované sídliště z doby bronzové (viz oddíl Doba bronzová). Osídlení mělo charakter nepravidelných sídlištních jam, které mohou představovat snad báze exploatačních objektů. Poz

Přehled výzkumů na Moravě a ve Slezsku 2021 – seznam autorů

Apiar Peter	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Augustinová Klára	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Ústav archeologie a muzeologie FF MU
Bartík Jaroslav	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Bártová Pavelková Taťána	Muzeum regionu Boskovicka, p. o. Muzeum regionu Valašsko, p. o.
Bedáň Lukáš	Muzeum regionu Boskovicka, p. o.
Bíško Richard	Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.
Brázda Zbyněk	Nálezce/dárce
Bučo Michal	Archaia Brno z. ú.
Bučová Čerňavová Katarína	Moravské zemské muzeum
Bušek Michal	Nálezce/dárce
Cibulka David	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čerevková Alžběta	Moravské zemské muzeum
Čižmář Ivan	Ústav archeologické památkové péče Brno, v.